

ЗАКОН

О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се унапређивање и спровођење мера безбедности и здравља на раду лица која учествују у радним процесима, као и лица која се затекну у радној средини, ради спречавања повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом, општа начела превенције, права посебних група запослених, обавезе послодавца, права и обавезе запослених, информисање, консултовање, сарадња и обука запослених и представника запослених за безбедност и здравље на раду, Регистар повреда на раду, стручни испити, издавање лиценци, надзор и казнене одредбе.

Управа за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: Управа), као орган управе у саставу министарства надлежног за послове рада, обавља, у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона, послове државне управе у области безбедности и здравља на раду.

Примена

Члан 2.

Права, обавезе и одговорности послодаваца и запослених, надлежности и мере чијом применом, односно спровођењем се обезбеђује безбедност и здравље на раду остварују се у складу са овим законом и прописима донетим на основу закона.

Овај закон примењује се на државне органе, органе аутономних покрајина, органе јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна и физичка лица, у свим делатностима.

Овај закон не примењује се при обављању послова из области одбране и полицијских послова и послова заштите и спасавања и других унутрашњих послова у непосредној вези са полицијским пословима из делокруга надлежног државног органа, као и послова заштите и спасавања које обављају други субјекти у складу са посебним законом, ако су поједина питања безбедности и здравља на раду при обављању те службе и тих послова уређена посебним законом и прописима донетим на основу тог закона.

Уређивање права, обавеза и одговорности

Члан 3.

Права, обавезе и одговорности у вези са безбедношћу и здрављем на раду, утврђене овим законом, ближе се уређују колективним уговором, правилником о безбедности и здрављу на раду или правилником о раду (у даљем тексту: општи акт), односно уговором о раду.

Значење појединих израза

Члан 4.

Поједини изрази који се користе у овом закону имају следеће значење, и то:

1) запослени јесте физичко лице које је у радном односу код послодавца, као и лице које по било ком основу обавља рад или се оспособљава за рад код послодавца, осим лица које обавља послове кућног помоћног особља код послодавца;

2) лице које се samozapošļava јесте физичко лице које обавља привредну или другу делатност, и то:

(1) предузетник који самостално обавља привредну или другу делатност и при томе радно не ангажује друга лица,

(2) носилац или члан породичног пољопривредног газдинства, који обавља посао са члановима породичног пољопривредног домаћинства у складу са прописима о пољопривреди;

3) послодавац јесте правно лице, предузетник или физичко лице које запошļava, односно радно ангажује једно или више лица, осим физичких лица која посао обезбеђују у домаћинству и носиоца породичног пољопривредног газдинства који обавља посао са члановима породичног пољопривредног домаћинства у складу са прописима о пољопривреди;

4) представник запослених за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: представник запослених), јесте лице изабрано или именовано да представља запослене у области безбедности и здравља на раду код послодавца;

5) безбедност и здравље на раду јесте обезбеђивање таквих услова на раду којима се, у највећој могућој мери, смањују повреде на раду, професионалне болести и болести у вези са радом у циљу остваривања физичког, психичког и социјалног благостања запослених;

6) превенција јесте основни принцип безбедности и здравља на раду чији су циљеви: развој и јачање механизма за спречавање настанка повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом и стварање услова за стално унапређивање области безбедности и здравља на раду, а која обухвата културу, политику, активности и мере;

7) превентивне мере јесу сви поступци или активности предузети или планирани у свим фазама рада код послодавца у циљу спречавања или смањења ризика на радном месту;

8) радилиште је простор на отвореном у којем се изводе радови у складу са елаборатом о уређењу и извођењу радова, сходно прописима о безбедности и здрављу на раду;

9) рад у дубини је рад при ископима дубљим од једног метра или насипима вишим од једног метра;

10) рад на висини јесте сваки рад који запослени обавља користећи ослонце на висини два метра и више од чврсте подлоге при чему радни простор није заштићен од пада са висине;

11) радно место јесу послови које запослени обавља у радној средини у којој борави или има приступ у току рада и који су под непосредном или посредном контролом послодавца;

12) радна средина јесте простор у којем запослени обавља послове (која укључује радна места, радне услове, радне поступке и средства за рад) или се налази у току рада, која је под непосредном или посредном контролом послодавца;

13) средство за рад јесте:

- (1) објекат који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама (инсталације флуида, грејање, електричне и громобранске инсталације и др.),
- (2) опрема за рад (машина, уређај, постројење, инсталација, алат и сл.) која се користи у радном процесу,
- (3) конструкција и објекат за колективну безбедност и здравље на раду (заштита на прелазима, пролазима и прилазима, заклони од топлотних и других зрачења, заштита од удара електричне струје, општа вентилација и климатизација и сл.),
- (4) помоћна конструкција и објекат, као и конструкција и објекат који се привремено користи за рад и кретање запослених (скела, радна платформа, тунелска подграда, конструкција за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова и сл.),
- (5) друго средство које се користи у радном процесу или је на било који начин повезано са радним процесом;

14) опасност јесте околност или стање које може угрозити здравље или изазвати повреду запосленог;

15) штетност јесте особина или својство које може угрозити здравље запосленог;

16) опасна појава јесте догађај којим су угрожени или би могли да буду угрожени живот и здравље запосленог или постоји опасност од повређивања запосленог;

17) озбиљна, неизбежна и непосредна опасност јесте конкретна, реална и постојећа опасност која, у складу са тренутним научним и техничким знањима, не може бити искључена односно ограничена;

18) ризик јесте вероватноћа настанка повреде, болести или оштећења здравља запосленог услед изложености опасностима или штетностима;

19) процена ризика јесте систематско евидентирање и процењивање свих опасности и штетности у радном процесу на радном месту у радној средини који могу узроковати настанак повреда на раду, болести или оштећења здравља и утврђивање могућности, односно начина спречавања, отклањања или смањења ризика на најмању могућу меру;

20) акт о процени ризика јесте акт који садржи опис радног процеса са проценом ризика од повреда и/или оштећења здравља при обављању свих послова у радној средини и мере за отклањање или смањивање ризика у циљу побољшања безбедности и здравља на раду;

21) радно место са повећаним ризиком јесте радно место на висини, радно место у дубини, радно место на управљању возилима и унутрашњем транспорту (виљушкар, дизалице, транспортери, грађевинске и пољопривредне машине и сл.) и друго радно место утврђено актом о процени ризика послодавца на коме, и поред потпуно примењених мера у складу са овим законом, постоје околности које могу да угрозе безбедност и здравље запосленог;

22) рад од куће јесте рад који запослени обавља употребом информационо комуникационих технологија за послодавца из места

пребивалишта, односно боравишта или другог места становања, а које није под непосредном контролом послодавца;

23) рад на даљину јесте рад који запослени обавља употребом информационо комуникационих технологија из простора који није простор послодавца и који није под непосредном контролом послодавца;

24) саветник за безбедност и здравље на раду јесте стручно лице које обавља послове безбедности и здравља на раду, има одговарајући ниво квалификација, положен одговарајући стручни испит, лиценцу за обављање послова саветника за безбедност и здравље на раду и које послодавац писаним актом именује за обављање тих послова;

25) сарадник за безбедност и здравље на раду јесте стручно лице које обавља послове безбедности и здравља на раду у делатностима из члана 47. став 1. овог закона, има одговарајући ниво квалификација, положен одговарајући стручни испит, лиценцу за обављање послова сарадника за безбедност и здравље на раду и које послодавац писаним актом именује за обављање тих послова;

26) правно лице за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености, испитивања услова радне средине – биолошких штетности јесте правно лице којем је министар надлежан за послове рада издао лиценцу, у складу са овим законом;

27) правно лице или предузетник за обављање послова безбедности и здравља на раду јесте правно лице или предузетник којем је министар надлежан за послове рада издао лиценцу, у складу са овим законом;

28) здравствена установа која обавља делатност медицине рада јесте пружалац здравствене заштите, коме послодавац повери обављање послова превенције и заштите здравља запослених, у складу са законом;

29) стручни налаз јесте извештај о извршеном прегледу и провери опреме за рад и прегледу и испитивању електричних и громобранских инсталација или испитивању услова радне средине са закључком да ли су примењене или нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду;

30) одговорно лице за обављање прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и испитивање услова радне средине – биолошких штетности, као и за потписивање стручних налаза, јесте лице са лиценцом за вршење тих послова (у даљем тексту: одговорно лице);

31) лиценца јесте овлашћење које министар надлежан за послове рада издаје правном или физичком лицу за обављање одређених послова у области безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом;

32) језик који запослени разуме јесте матерњи језик, језик који је у службеној употреби на територији на којој послодавац има седиште, односно запослени обавља послове и који запослени говори, чита и пише, као и језик који је утврђен као услов за обављање послова радног места;

33) регистар повреда на раду јесте јединствена, електронски вођена база података о повредама на раду, која се води на основу извештаја о повреди на раду;

34) регистар лиценци јесте јединствена, електронски вођена база података о издатим, обновљеним и одузетим лиценцама у складу са овим законом.

Изрази употребљени у овом закону у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односе.

Право на безбедност и здравље на раду

Члан 5.

Право на безбедност и здравље на раду имају:

- 1) лица која су у радном односу и лица ангажована ван радног односа;
- 2) лице које се самозапошљава;
- 3) ученици и студенти који се, у складу са законом, налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави или учењу кроз рад у систему дуалног образовања;
- 4) лица која, у складу са законом, обављају волонтирање;
- 5) лица која, у складу са законом, обављају привремене и повремене послове преко омладинске, односно студентске задруге;
- 6) лица која су упућена на додатно образовање и обуку по упуту носиоца послова запошљавања;
- 7) лица која учествују у организованим јавним радовима од општег значаја;
- 8) лица која се налазе на издржавању казне затвора док раде у привредној јединици завода за издржавање казне затвора (радионица, радилиште и сл.) и на другом месту рада;
- 9) лица која код послодавца обављају рад у складу са посебним законима;
- 10) лица која се затекну у радној средини, ако је о њиховом присуству упознат послодавац.

Безбедност и здравље на раду лицима из става 1. тач. 1), 3), 5) и 10) овог члана обезбеђује послодавац, лица из тачке 2) овог члана обезбеђују сама себи, лицима из тачке 4) овог члана организатор волонтирања, лицима из тачке 6) овог члана обезбеђује организатор обуке, односно послодавац код којег се реализује обука, у складу са законом, лицима из тачке 7) овог члана организатор радова, лицима из тачке 8) овог члана заводи за извршење казне затвора, лицима из тачке 9) носилац обавезе утврђен у складу са посебним законима.

Права посебних група запослених

Члан 6.

Посебна права, обавезе и мере у вези са безбедношћу и здрављем на раду младих (нарочито у вези са њиховим психичким и телесним развојем), жена које раде на радном месту са повећаним ризиком који би могао да им угрози остваривање материнства, особа са инвалидитетом и запослених код којих је утврђена професионална болест – уређују се овим и другим законом, другим прописима, колективним уговором, правилником о безбедности и здрављу на раду или правилником о раду и уговором о раду.

II. ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Члан 7.

Превентивне мере у остваривању безбедности и здравља на раду обезбеђују се применом савремених техничких, ергономских, здравствених, образовних, социјалних, организационих и других мера и средстава за отклањање ризика од повређивања и оштећења здравља запослених, и/или њиховог свођења на најмању могућу меру, у поступку:

1) пројектовања, изградње, коришћења и одржавања објеката намењених за радне и помоћне просторије, као и објеката намењених за рад на отвореном простору у циљу безбедног одвијања радног процеса;

2) пројектовања, изградње, коришћења и одржавања радног процеса са свом припадајућом опремом за рад, у циљу безбедног рада запослених и усклађивања хемијских, физичких и биолошких штетности, микроклиме и осветљености на радним местима и у радним и помоћним просторијама са прописаним мерама и нормативима за делатност која се обавља на тим радним местима и у тим радним просторијама;

3) пројектовања, израде, коришћења и одржавања опреме за рад, конструкција и објеката за колективну безбедност и здравље на раду, помоћних конструкција и објеката и других средстава која се користе у радном процесу или која су на било који начин повезана са радним процесом, тако да се у току њихове употребе спречава повређивање или оштећење здравља запослених;

4) производње, паковања, превоза, складиштења, употребе и уништавања хемијских материја, на начин и по прописима и правилима којима се отклањају могућности повређивања или оштећења здравља запослених;

5) пројектовања, производње и коришћења личне заштитне опреме, чијом се употребом смањују ризици који нису могли да буду отклоњени применом одговарајућих превентивних мера;

6) образовања, васпитања, обуке и стручног оспособљавања у области безбедности и здравља на раду.

Превентивне мере у поступцима из става 1. овог члана прописује министар надлежан за послове рада, а превентивне мере у вези са безбедношћу и здрављем на раду младих споразумно са министром надлежним за послове омладине и превентивне мере за запослене за време трудноће, породилје и запослену која доји дете споразумно са министром надлежним за послове здравља.

III. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПОСЛОДАВЦА

1. Опште обавезе

Однос обавеза и права

Члан 8.

Обавезе послодавца, у смислу овог закона и прописа донетих на основу овог закона, истовремено представљају права запослених у вези са спровођењем мера безбедности и здравља на раду.

Обавезе запослених у области безбедности и здравља на раду не утичу на принцип одговорности послодавца.

Одговорност послодавца

Члан 9.

Послодавац је дужан да обезбеди и спроводи превентивне мере безбедности и здравља на раду у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Послодавац је дужан да обезбеди безбедност и здравље запосленом у свим активностима послодавца и на свим нивоима организовања рада и радног процеса.

Послодавац се не ослобађа обавеза и одговорности у вези са применом мера безбедности и здравља на раду одређивањем правног лица, односно предузетника са лиценцом или другог лица или преношењем својих обавеза и одговорности на та лица.

У случају настанка повреде на раду због елементарних непогода, озбиљне, неизбежне и непосредне опасности које су изван контроле послодавца или због изузетних догађаја чије се последице упркос свим предузетим мерама од стране послодавца нису могле избећи, послодавац није одговоран у смислу овог закона.

Прилагођавање радног процеса

Члан 10.

Послодавац је дужан да:

- 1) радни процес прилагоди способностима запосленог у погледу безбедности и здравља на раду;
- 2) обезбеди одговарајуће услове радне средине;
- 3) средства за рад и личну заштитну опрему обезбеди да буду одговарајући, да не угрожавају безбедност и здравље запосленог.

Послодавац је дужан да се при планирању и увођењу нових технологија консултује са запосленима и/или представницима запослених по питањима избора опреме за рад, услова рада и радне средине и њихових последица на безбедност и здравље запослених.

Послодавац је дужан да предузме мере и обезбеди да само они запослени којима су издата одговарајућа упутства и дозволе за рад имају приступ зонама у којима је присутна озбиљна, неизбежна или непосредна опасност или штетност која може да угрози здравље запосленог.

Финансијске обавезе послодавца

Члан 11.

Послодавац је дужан да обезбеди да спровођење мера безбедности и здравља на раду не проузрокује финансијске трошкове за запосленог и представника запослених.

Организовање рада и радног процеса

Члан 12.

Послодавац је дужан да, приликом организовања рада и радног процеса, обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених, укључујући пружање информација и обуке запослених, као и да за њихову примену обезбеди потребна финансијска средства.

Послодавац је дужан да обезбеди превентивне мере пре почетка рада запосленог и у току рада, избором радних и производних метода којима се обезбеђује заштита живота и здравља на раду.

Послодавац је дужан да прилагоди превентивне мере из става 1. овог члана узимајући у обзир промене околности у циљу побољшања постојећег стања.

Начела превенције

Члан 13.

Превентивне мере обезбеђује послодавац полазећи од следећих начела:

- 1) избегавање ризика;
- 2) процена ризика који се не могу избећи на радном месту;
- 3) отклањање ризика на њиховом извору применом савремених техничких решења;
- 4) прилагођавање рада и радног места запосленом, нарочито у погледу избора опреме за рад и метода рада, као и избора технолошког поступка да би се смањила монотонија у раду и рад по унапред дефинисаном темпу, у циљу смањења њиховог утицаја на здравље запосленог;
- 5) прилагођавања техничком напретку;
- 6) замена опасног на радном месту у радној средини безопасним или мање опасним;
- 7) развијања кохерентне политике превенције која обухвата технологију, организацију рада, услове рада, односе у радном процесу и утицај фактора у вези са радном средином;
- 8) давање предности колективним над појединачним мерама безбедности и здравља на раду;
- 9) одговарајућа обука запослених за безбедан и здрав рад и издавање упутстава за рад на безбедан начин.

Општи акт и уговор о раду

Члан 14.

Послодавац је дужан да општим актом утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду.

Послодавац који има до десет запослених – права, обавезе и одговорности из става 1. овог члана може утврдити уговором о раду, односно другим уговором у складу са прописом којим се уређује рад.

Обавезе послодавца

Члан 15.

Послодавац је дужан да:

- 1) актом у писаној форми именује саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду;
- 2) запосленом одреди обављање послова на радном месту и у радној средини на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду;
- 3) обавештава запослене и представнике запослених о опасностима и штетностима које могу да доведу до повреда на раду и оштећења здравља који

настају увођењем нових технологија и средстава за рад и да у таквим случајевима донесе одговарајућа упутства за безбедан и здрав рад;

4) обучава запослене за безбедан и здрав рад;

5) обезбеди запосленима коришћење личне заштитне опреме у складу са актом о процени ризика;

6) обезбеди одржавање средстава за рад и личне заштитне опреме у исправном стању и искључи из употребе средства за рад и личну заштитну опрему на којој настану промене због којих постоје ризици за безбедност и здравље запослених;

7) ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне средине, односно хемијских, физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и биолошких штетности;

8) обезбеди на основу акта о процени ризика и оцене здравствене установе која обавља делатност медицине рада прописане лекарске прегледе запослених у складу са овим законом;

9) обезбеди пружање прве помоћи, као и да обучи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи;

10) заустави сваку врсту рада који представља озбиљну, неизбежну и непосредну опасност за живот или здравље запослених.

Поступак и рокове превентивних и периодичних прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне средине, односно хемијских, физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и биолошких штетности, прописује министар надлежан за послове рада.

Правно лице из става 1. тачка 7) овог члана дужно је да изда стручни налаз по извршеном прегледу и провери опреме за рад и прегледу и испитивању електричних и громобранских инсталација или испитивању услова радне средине најкасније у року до 30 дана од дана извршеног прегледа и провере, односно испитивања.

Ако се приликом прегледа и провере опреме за рад утврди да на опреми за рад нису примењене мере за безбедан и здрав рад, лице које је вршило преглед и проверу опреме за рад дужно је да одмах о томе обавести послодавца, односно саветника или сарадника за безбедност и здравље на раду и да на опреми постави налепницу о неисправности. Послодавац, односно саветник или сарадник за безбедност и здравље на раду дужан је да одмах забрани рад на опреми за рад на којој нису примењене мере за безбедан и здрав рад. Забрана коришћења опреме за рад важи до отклањања неправилности због којих опрема за рад није безбедна за употребу, односно до издавања стручног налаза о прегледу и провери од стране правног лица са лиценцом којим се потврђује да су на опреми за рад примењене мере за безбедан и здрав рад.

Процена ризика

Члан 16.

Послодавац је дужан да донесе акт о процени ризика у писаној форми за сва радна места у радној средини и да утврди начин, мере и рокове за отклањање или смањење ризика на најмању могућу меру.

Послодавац је дужан да донесе акт о процени ризика за сва радна места на којима ученици обављају професионалну праксу или практичну наставу или учење кроз рад у систему дуалног образовања у складу са законом који уређује дуално образовање.

Послодавац је дужан да обезбеди да мере утврђене актом о процени ризика буду интегрисане у све активности послодавца и на свим нивоима.

Послодавац је дужан да измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности или штетности и промене нивоа ризика у радном процесу, увођења новог радног места и нове технологије и промене услова радне средине.

Акт о процени ризика заснива се на утврђивању опасности и штетности на радном месту у радној средини, на основу којих се врши процена ризика од настанка повреда и оштећења здравља запосленог.

Начин и поступак процене ризика на радном месту и у радној средини прописује министар надлежан за послове рада.

Услови за рад на радним местима са повећаним ризиком

Члан 17.

Послодавац је дужан да актом о процени ризика, на основу непристрасне оцене здравствене установе која обавља делатност медицине рада, одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени на радним местима са повећаним ризиком.

Послодавац је дужан да здравственој установи из става 1. овог члана, коју ангажује, обезбеди услове за самостално и непристрасно обављање послова заштите здравља запослених.

Прва помоћ

Члан 18.

Послодавац је дужан да обезбеди пружање прве помоћи, да обучи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи и обезбеди средства и опрему за пружање прве помоћи узимајући у обзир процењене ризике, радни процес, организацију, природу и обим радног процеса, број запослених који учествују у радном процесу, број радних смена, број локацијски одвојених јединица, учесталост повреда на раду и удаљеност до најближе медицинске помоћи.

Пружање прве помоћи мора бити организовано на начин да је прва помоћ доступна сваком запосленом током радног времена, у свим сменама и на свим локацијама.

Обуку запослених за пружање прве помоћи врши здравствена установа која обавља делатност медицине рада у складу са законом којим се уређује здравствена заштита, као и Црвени крст Србије, у складу са посебним законом.

Начин пружања прве помоћи, врсте средстава и опреме који морају бити обезбеђени на радном месту, број запослених који морају бити обучени за пружање прве помоћи, начин и рокове обучавања запослених споразумно

прописују министар надлежан за послове рада и министар надлежан за послове здравља.

Озбиљна, неизбежна и непосредна опасност

Члан 19.

Послодавац је дужан да што је могуће пре обавести све запослене, који јесу или који би могли да буду изложени озбиљној, неизбежној и непосредној опасности, о присутним ризицима и мерама које су предузете или ће бити предузете у циљу заштите.

Послодавац је дужан да предузме мере и изда упутства како би омогућио запосленима да у случају озбиљне, неизбежне и непосредне опасности престану да раде и/или одмах напусте радно место и оду на безбедно место.

Послодавац не сме захтевати од запослених да се врате на радно место у радној средини у којој и даље постоји озбиљна, неизбежна и непосредна опасност.

2. Посебне обавезе

Извештавање инспекције

Члан 20.

Послодавац је дужан да, најмање осам дана пре почетка рада, надлежну инспекцију рада извести о:

- 1) почетку свога рада;
- 2) раду одвојене јединице;
- 3) свакој промени технолошког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада.

Испуњеност прописаних услова

Члан 21.

Испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду, пре почетка обављања делатности послодавца, у складу са законом, утврђује министарство надлежно за послове рада, на захтев послодавца.

Послодавац је дужан да, пре почетка обављања делатности поднесе захтев надлежној инспекцији рада, за утврђивање испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду.

Послодавац не може почети обављање делатности без добијања решења о испуњености услова за почетак рада.

Делатности за које је потребно утврдити испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду су: делатности производње, промета, дистрибуције, прераде, одлагања и ускладиштења: опасних, штетних и отпадних материја; нафте и нафтних деривата; отрова; делатности производње хемикалија; лепкова; растварача; боја; средстава за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију и сирове коже; услуге социјалне заштите и то: домски смештај за одрасле и старије, домски смештај за децу и младе, дневни боравак, мала домска заједница, прихватилиште и свратиште.

Поступак утврђивања испуњености прописаних услова, образац извештаја из члана 20. овог закона и образац захтева из става 2. овог члана прописује министар надлежан за послове рада.

Извештај из члана 20. овог закона и захтев из става 2. овог члана послодавац може доставити електронским путем.

Извођење радова на градилишту, односно радилишту

Члан 22.

Послодавац који изводи радове на изградњи објекта у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима, као и послодавац који изводи радове на радилишту у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, дужан је да пријаву о почетку рада достави надлежној инспекцији рада, најмање осам дана пре почетка извођења радова.

Послодавац из става 1. овог члана је дужан да изради прописан елаборат о уређењу градилишта, ако радови трају дуже од три дана у континуитету и прописан елаборат о уређењу радилишта, који уз пријаву о почетку рада доставља надлежној инспекцији рада, најмање осам дана пре почетка извођења радова.

Послодавац је дужан да на градилишту, односно радилишту обезбеђује, одржава и спроводи мере за безбедност и здравље на раду у складу са елаборатом о уређењу градилишта, односно радилишта и актом о процени ризика.

Садржај елабората о уређењу градилишта и радилишта прописује министар надлежан за послове рада.

Пријаву из ст. 1. и 2. овог члана послодавац може доставити електронским путем.

Извођење хитних радова

Члан 23.

У случају извођења хитних радова на инфраструктурним објектима ради отклањања кварова или изненадног и неконтролисаног догађаја на објекту послодавац је дужан да одмах, од настанка, усмено и у писаној форми пријави надлежној инспекцији рада извођење хитних радова, као и да при извођењу хитних радова и санације примењује мере у складу са актом о процени ризика.

Пријаву из става 1. овог члана послодавац може доставити електронским путем.

Обавезе послодаваца при подели радног простора

Члан 24.

Када два или више послодаваца у обављању послова деле радни простор, односно када запослени више послодаваца истовремено обављају послове у истом радном простору, послодавци су дужни да сарађују у примени прописаних мера за безбедност и здравље запослених.

Послодавци из става 1. овог члана дужни су да, узимајући у обзир природу послова које обављају, координирају активности у вези са применом мера за отклањање ризика од повређивања, односно оштећења здравља запослених, као и да обавештавају један другог и своје запослене и/или представнике запослених о тим ризицима и мерама за њихово отклањање.

Начин остваривања сарадње из ст. 1. и 2. овог члана послодавци утврђују писаним споразумом, закљученим пре почетка обављања послова.

Споразумом из става 3. овог члана одређује се лице за координацију спровођења заједничких мера којима се обезбеђује безбедност и здравље свих запослених.

Приступ радном простору

Члан 25.

Послодавац је дужан да предузме мере за спречавање приступа у круг објекта који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, лицима и возилима која немају основа да се налазе у њима.

Промена радног процеса

Члан 26.

Послодавац је дужан да при свакој промени радног процеса средства за рад прилагоди том радном процесу пре почетка рада.

Издавање дозволе за рад

Члан 27.

Послодавац је дужан да, пре почетка извођења радова на висини, у дубини, у скученом простору, у простору са потенцијално експлозивним атмосферама, на енергетском објекту, при коришћењу опасне хемијске материје, рад у зонама у којима је присутна озбиљна, неизбежна или непосредна опасност или штетност која може да угрози здравље запосленог, обезбеди издавање дозволе за рад.

Послодавац је дужан да утврди поступак и начин за издавање дозволе за рад.

Употреба средстава за рад и личне заштитне опреме

Члан 28.

Послодавац је дужан да запосленима обезбеди и изда на употребу средства за рад и личну заштитну опрему у исправном стању и на којима су примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду и да обезбеди контролу њихове употребе у складу са наменом.

Послодавац је дужан да спроведе обуку запослених за правилно коришћење личне заштитне опреме.

Документација за опрему за рад и личну заштитну опрему

Члан 29.

Послодавац може да запосленима изда на употребу опрему за рад и личну заштитну опрему, само ако су усаглашени са прописаним техничким захтевима, ако је њихова усаглашеност оцењена према прописаном поступку, ако су означени у складу са прописима и ако их прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација.

Послодавац који је запосленима издао на употребу опрему за рад пре ступања на снагу прописа којим је утврђена обавеза из става 1. овог члана, дужан је да обезбеди упутство за њихову употребу и одржавање.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленима упутства за безбедан и здрав рад по прописима о безбедности и здрављу на раду за употребу опреме за рад.

Послодавац је дужан да обезбеди превод документације из става 3. овог члана на језик који запослени разуме.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана примењују се на све промене радног процеса.

Документација за хемијске материје

Члан 30.

Послодавац може да запосленима да на коришћење опасне хемијске материје и друге хемијске материје за које је прописана обавеза израде и достављања безбедносног листа само ако му је уз хемијску материју учинио доступним безбедносни лист, ако је обезбедио све мере које произлазе из садржаја безбедносног листа, као и додатне мере о условима којима се обезбеђује безбедност и здравље на раду у складу са прописима којима се уређују хемикалије.

Послодавац је дужан да обезбеди превод безбедносног листа на језик који запослени разуме, као и да омогући запосленом приступ подацима садржаним у безбедносном листу.

Опште призната мера

Члан 31.

Када због увођења нове технологије нису прописане мере безбедности и здравља на раду, послодавац, до доношења одговарајућих прописа, примењује опште признате мере којима се обезбеђује безбедност и здравље запослених.

Опште признатом мером, у смислу става 1. овог члана, сматра се мера којом се може отклонити опасност при раду или смањити штетност по здравље запосленог, у мери у којој је то разумно изводљиво.

Програм о поступном отклањању недостатака

Члан 32.

Ако актом о процени ризика утврди недостатке у области безбедности и здравља на раду за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запосленог нису теже угрожени, послодавац је дужан да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака и утврди рокове за реализацију програма.

3. Обука запослених

Дужност послодавца да изврши обуку

Члан 33.

Послодавац је дужан да изврши обуку запосленог за безбедан и здрав рад:

- 1) код заснивања радног односа, односно другог радног ангажовања;
- 2) премештаја на друге послове;
- 3) приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад или промене опреме за рад,
- 4) код промене радног процеса.

Послодавац је дужан да запосленог у току обуке за безбедан и здрав рад упозна са ризицима на радном месту на које га одређује и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду у складу са актом о процени ризика.

Обуку из става 1. овог члана послодавац обезбеђује у току радног времена, а трошкови обуке обезбеђују се из средстава послодавца и не могу бити на терет запосленог.

Обука за безбедан и здрав рад запосленог мора да буде прилагођена специфичностима његовог радног места и спроводи се по програму, чији садржај послодавац мора, када је то потребно, да обнавља и мења.

Ако послодавац одреди запосленом да обавља послове на два или више радних места, дужан је да запосленог обучи за безбедан и здрав рад на сваком од тих радних места.

Послодавац код кога под његовим надзором и руковођењем, на основу уговора, споразума или по било ком другом основу, обављају рад запослени другог послодавца, дужан је да те запослене обучи за безбедан и здрав рад, у складу са овим законом.

Програм обуке за безбедан и здрав рад

Члан 34.

Обуку запослених за безбедан и здрав рад послодавац обавља теоријски и практично, у складу са програмом обуке за безбедан и здрав рад који доноси послодавац.

Програм обуке за безбедан и здрав рад садржи општи и посебни део.

Општи део програма обуке обухвата упознавање запослених са правима, обавезама и одговорностима у области безбедности и здравља на раду из закона и подзаконских прописа, као и упознавање са општим актима послодавца у области безбедности и здравља на раду.

Посебни део програма обуке обухвата упознавање са свим потенцијалним опасностима и штетностима на радном месту, процењеним ризицима и мерама за безбедан и здрав рад.

Провера теоријске и практичне обучености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се на радном месту.

Периодичне обуке за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се најкасније у року од једне године од дана претходне обуке, а на осталим радним местима најкасније у року од три године од дана претходне обуке.

Обука за безбедан и здрав рад обавља се на језику који запослени разуме и прилагођава се могућностима и способностима посебних група запослених.

Обука представника запослених

Члан 35.

Представник запослених има право на обуку ради обављања активности представника запослених, а трошкови обуке не могу бити на терет представника запослених.

Обука представника запослених обавља се одмах по избору или именовану, а периодичне обуке врше се најкасније у року од три године од дана претходне обуке.

Обука из става 1. овог члана организује се у току радног времена било у оквиру или изван простора послодавца.

Додатна обука

Члан 36.

Када радни процес захтева додатну обуку запосленог за безбедан и здрав рад, послодавац је дужан да упозна запосленог о обављању радног процеса на безбедан начин, путем обавештења, упутстава или инструкција у писаној форми. У изузетним случајевима, када запосленом прети озбиљна, неизбежна и непосредна опасност по живот или здравље, због хитности, обавештења, упутства или инструкције могу се дати у усменој форми.

У случају тешке повреде на раду, смртне повреде на раду или колективне повреде на раду са тешком или смртном повредом на раду, послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од осам дана од настанка повреде изврши додатну обуку запослених на том радном месту у организационој јединици где се повреда догодила, са обавезом обавештавања свих запослених.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослена за време трудноће, породилца и запослена која доји дете, запослени млађи од 18 година живота, особа са инвалидитетом и запослени код кога је утврђена професионална болест, и поред обуке за безбедан и здрав рад, буду у писаној форми обавештени о резултатима процене ризика и о мерама којима се ризици отклањају у циљу повећања безбедности и здравља на раду.

Упознавање са ризицима

Члан 37.

Послодавац је дужан да свако лице, које се налази у радној средини о чијем присуству је упознат послодавац, упозори на опасности или штетности по здравље које се јављају у радном процесу, односно на мере безбедности и здравља које мора да примени, и да га усмери на безбедне зоне за кретање.

Послодавац је дужан да видно обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље на раду ради обавештавања и информисања запослених о ризицима у радном процесу, правцима кретања и дозвољеним местима задржавања, као и о мерама за спречавање, смањење или отклањање ризика.

IV. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Права запосленог

Члан 38.

Запослени има право и обавезу да се пре почетка рада упозна са мерама безбедности и здравља на раду на радном месту на које је одређен, као и да се обучи за њихово спровођење.

Запослени има право да послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду.

Запослени има право и обавезу да редовно контролише своје здравље према ризицима радног места, у складу са прописима о здравственој заштити и прописима о безбедности и здрављу на раду.

Запослени који ради на радном месту са повећаним ризиком, има право и обавезу да обави лекарски преглед на који га упућује послодавац.

Запослени је дужан да ради на радном месту са повећаним ризиком, на основу извештаја здравствене установе која обавља делатност медицине рада којим се утврђује да је здравствено способан за рад на том радном месту.

Право запосленог да одбије да ради

Члан 39.

Запослени има право да одбије да ради:

1) ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на које је одређен, све док се те мере не обезбеде;

2) ако му послодавац није обезбедио прописани лекарски преглед или ако се на лекарском прегледу утврди да не испуњава прописане здравствене услове, у смислу члана 56. овог закона, за рад на радном месту са повећаним ризиком;

3) ако у току обуке за безбедан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање, у смислу члана 33. став 2. овог закона, на радном месту на које га је послодавац одредио;

4) дуже од пуног радног времена, односно ноћу ако би, према оцени здравствене установе која обавља делатност медицине рада такав рад могао да погорша његово здравствено стање;

5) на средству за рад на којем нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду;

6) ако није издата дозвола за рад, у смислу члана 27. став 1. овог закона.

У случајевима из става 1. овог члана, запослени може да се писаним захтевом обрати послодавцу ради предузимања мера које, по мишљењу запосленог, нису спроведене.

Ако послодавац не поступи по захтеву из става 2. овог члана у року од осам дана од пријема захтева, запослени има право да поднесе захтев за заштиту права инспекцији рада.

Када запослени одбије да ради у случајевима из става 1. овог члана, а послодавац сматра да захтев запосленог није оправдан, послодавац је дужан да одмах обавести инспекцију рада.

Право запосленог да напусти радно место

Члан 40.

Послодавац је дужан да обезбеди да сви запослени буду обучени да предузму одговарајуће кораке у складу са својим знањем и техничким средствима, која су им на располагању у случају озбиљне, неизбежне и непосредне опасности по њихову безбедност и/или безбедност других и у случају када непосредни руководилац, који је одговоран, није присутан, да би избегли последице опасности.

Када му прети озбиљна, неизбежна и непосредна опасност по живот или здравље, запослени има право да предузме одговарајуће мере, у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању и да престане да ради, напусти радно место, радни процес, односно радну средину.

У случају из става 2. овог члана запослени који престане да ради, напусти радно место, радни процес, односно радну средину није одговоран за штету коју проузрокује послодавцу, односно неће бити стављен у било какву неповољну ситуацију, осим у случају да је штету проузроковао намерно или из крајње непажње.

Обавезе запосленог

Члан 41.

Запослени је обавезан да:

- 1) води рачуна о сопственој безбедности и здрављу на раду, као и о безбедности и здрављу других лица на која може да утиче његов рад у складу са обуком за безбедан и здрав рад и упутствима за безбедан и здрав рад добијеним од послодавца;
- 2) примењује прописане мере за безбедан и здрав рад;
- 3) наменски користи средства за рад, хемијске и друге материје;
- 4) правилно користи личну заштитну опрему, да са њом пажљиво рукује и да је уредно врати на место које је намењено за њено чување;
- 5) пре почетка рада, прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и личну заштитну опрему, и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице;
- 6) пре напуштања, радно место и средства за рад остави у стању да не угрожавају друге запослене.

Запосленом је забрањено да самовољно искључује, мења или уклања безбедносне уређаје на средствима за рад.

Обавеза запосленог да сарађује

Члан 42.

Запослени има обавезу да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца, односно непосредног руководиоца о неправилностима, опасностима, штетностима или о другим недостацима у спровођењу мера безбедности и здравља на раду који би на радном месту могли да угрозе његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених и других лица.

Ако послодавац после добијеног обавештења из става 1. овог члана не отклони неправилности, штетности, опасности или друге појаве у року од осам дана или ако запослени сматра да за отклањање утврђених појава нису спроведене одговарајуће мере за безбедност и здравље, запослени се може обратити надлежној инспекцији рада, о чему обавештава саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду, представника запослених и/или Одбор.

Запослени је дужан да сарађује са послодавцем и саветником, односно сарадником за безбедност и здравље на раду, како би се спровеле прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на коме ради.

V. ОБАВЕЗЕ ЛИЦА КОЈЕ СЕ САМОЗАПОШЉАВА

Опште обавезе

Члан 43.

Лице које се самозапошљава је, у складу са овим законом и другим прописима о безбедности и здрављу на раду, одговорно за своју безбедност и здравље и за безбедност и здравље других лица, на која утичу његов рад и пропусти у примени мера безбедности и здравља на раду.

Лице које се самозапошљава обавезно је да при свом раду примењује прописе из области безбедности и здравља на раду и да сарађује са другим

послодавцима и запосленима у примени мера безбедности и здравља на раду, када је са њима повезано обављање послова.

VI. РАД ОД КУЋЕ И РАД НА ДАЉИНУ

Опште обавезе

Члан 44.

Приликом рада од куће и рада на даљину послодавац је дужан да обезбеди безбедност и здравље на раду у сарадњи са запосленим, при чему је послодавац дужан да утврди услове за безбедан и здрав рад, средства за рад издата од стране послодавца, да дефинише радни процес у вези са извршењем послова за које је запослени задужен и пропише превентивне мере за безбедан и здрав рад.

Акт о процени ризика

Члан 45.

Послодавац може да донесе акт о процени ризика за рад од куће и рад на даљину у писаној форми уз учешће запосленог.

Запослени је дужан да обавести послодавца о испуњености услова потребних за безбедан и здрав рад у складу са актом о процени ризика, као и да благовремено обавести послодавца о свакој накнадној промени услова.

VII. ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Обавеза организовања послова

Члан 46.

Послодавац је дужан да организује послове безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да општим актом из члана 14. овог закона, уговором о раду односно другим уговором у складу са прописом којим се уређује рад, уреди обавезе и одговорности у вези са свакодневним праћењем и контролом примене мера безбедности и здравља на раду.

За обављање послова безбедности и здравља на раду послодавац је дужан да ангажује једно или више лица са којима има закључен уговор о раду, а који испуњава посебне услове у складу са овим законом (у даљем тексту: саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду).

Послове безбедности и здравља на раду може да обавља лице које има положен стручни испит за обављање послова безбедности и здравља на раду и лиценцу за обављање послова саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду у складу са овим законом.

Ако за послове безбедности и здравља на раду не може да одреди неког од својих запослених који испуњава услове из члана 48, односно члана 49. овог закона, послодавац, изузетно, може да ангажује правно лице или предузетника који имају лиценцу за обављање послова безбедности и здравља на раду.

У делатностима из члана 48. овог закона послодавац који запошљава, односно радно ангажује од 251 до 500 запослених је дужан да закључи уговор о раду са пуним радним временом са најмање два саветника за безбедност и здравље на раду, а послодавац који запошљава односно радно ангажује више од 500 запослених је дужан да закључи уговор о раду са пуним радним временом са најмање три саветника за безбедност и здравље на раду.

У свим осталим делатностима послодавац који запошљава, односно радно ангажује више од 500 запослених је дужан да закључи уговор о раду са пуним радним временом са најмање два сарадника за безбедност и здравље на раду.

Ако послодавац ангажује правно лице или предузетника који имају лиценцу за обављање послова безбедности и здравља на раду, то правно лице, односно предузетник одређују број саветника за безбедност и здравље на раду у складу са ставом 6. овог члана.

Послодавац који сам обавља послове безбедности и здравља на раду

Члан 47.

Послове безбедности и здравља на раду из члана 50. овог закона, послодавац може да обавља сам у делатностима трговине на мало, услуга смештаја и исхране, информисања и комуникација, финансијских делатности и делатности осигурања, пословања некретнинама, стручним, научним, иновационим, административним и помоћним услужним делатностима, обавезног социјалног осигурања, образовања, уметности, забаве и рекреације, осталим услужним делатностима, ако има до 20 запослених.

Послодавац из става 1. овог члана дужан је да полаже стручни испит за обављање послова безбедности и здравља на раду који прописује министар надлежан за послове рада и није дужан да има прописану лиценцу.

Саветник за безбедност и здравље на раду

Члан 48.

Послодавац у делатностима грађевинарства, пољопривреде, шумарства и рибарства, рударства, прерађивачке индустрије, снабдевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизације (осим трговине електричном енергијом и гасовитим горивима преко гасоводне мреже), снабдевања водом, управљања отпадним водама, контролисања процеса уклањања отпада, трговине на велико, саобраћаја и складиштења и сличним активностима, као и у делатностима здравствене и социјалне заштите, дужан је да за послове безбедности и здравља на раду именује саветника за безбедност и здравље на раду, односно лице које има најмање стечено високо образовање обима од најмање 240 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама у оквиру образовно – научног поља техничко-технолошких наука и природно-математичких наука из области: биолошке науке, науке о заштити животне средине, физичке науке, физичко-хемијске и хемијске науке.

Послодавац у делатностима здравствене и социјалне заштите, може да за послове безбедности и здравља на раду именује саветника за безбедност и здравље на раду, лице које има најмање стечено високо образовање од најмање 240 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама у оквиру образовно – научног поља медицинских наука.

Саветник за безбедност и здравље на раду може обављати послове безбедности и здравља на раду и у делатностима из члана 47. овог закона.

Сарадник за безбедност и здравље на раду

Члан 49.

Послодавац у делатностима које нису наведене у члану 48. став 1. овог закона, уколико сам не обавља послове безбедности и здравља на раду из члана 47. став 1. овог закона, је дужан да за послове безбедности и здравља на

раду именује сарадника за безбедност и здравље на раду, односно лице које има најмање стечено високо образовање обима од најмање 180 ЕСПБ бодова у оквиру образовно – научног поља техничко-технолошких наука, природно-математичких наука, медицинских наука или друштвено-хуманистичких наука.

Послови саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду

Члан 50.

Саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду обавља послове у складу са овим законом, а нарочито:

- 1) спроводи и учествује у поступку процене ризика;
- 2) учествује у изради програма обуке запослених за безбедан и здрав рад, програма обуке представника запослених и програма обуке руководилаца;
- 3) врши контролу и даје предлоге послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, хемијских материја и личне заштитне опреме;
- 4) учествује у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада;
- 5) организује превентивна и периодична испитивања услова радне средине;
- 6) организује превентивне и периодичне прегледе и провере опреме за рад и прегледе и испитивања електричних и громобранских инсталација;
- 7) предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радним местима са повећаним ризиком;
- 8) прати и контролише примену мера безбедности и здравља на раду у складу са организацијом послова безбедности и здравља на раду код послодавца;
- 9) прати стање у вези са повредама на раду и професионалним болестима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање;
- 10) организује и спроводи обуку:
 - (1) запослених и других лица у складу са овим законом,
 - (2) представника запослених,
 - (3) руководилаца;
- 11) припрема упутства за безбедан и здрав рад и контролише њихову примену;
- 12) забрањује рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог и обуставља рад на опреми за рад до отклањања уочених недостатака приликом прегледа и провере опреме за рад из члана 15. став 4. овог закона;
- 13) организује лекарске прегледе запослених;
- 14) сарађује и координира рад са здравственом установом која обавља делатност медицине рада по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;

15) сарађује са представницима запослених и Одбором за безбедност и здравље на раду по свим питањима у области безбедности и здравља на раду код послодавца;

16) води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца;

17) прати промену прописа и врши усклађивање аката послодавца, прати стандарде и технички напредак у области безбедности и здравља на раду.

Саветник за безбедност и здравље на раду је дужан да у делатностима из члана 48. овог закона свакодневно прати, контролише и извештава послодавца о примени мера за безбедност и здравље код послодавца у складу са организацијом послова безбедности и здравља на раду код послодавца и актом из члана 46. став 2. овог закона.

Саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду дужан је да у писаној форми извести послодавца и представника запослених о забрани из става 1. тачка 12) овог члана.

Ако послодавац, и поред забране у смислу става 1. тачка 12) овог члана, наложи запосленом да настави рад или употребу средства за рад, саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду дужан је да о томе одмах извести надлежну инспекцију рада.

Саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду дужан је да континуирано усавршава знања у области безбедности и здравља на раду у смислу члана 53. овог закона.

Ангажовање правног лица или предузетника са лиценцом

Члан 51.

Послодавац који за обављање послова безбедности и здравља на раду ангажује правно лице или предузетника са лиценцом дужан је да их претходно упозна са радним процесом, ризицима у радном процесу и мерама које су примењене за отклањање ризика, обавести о почетку рада сваке одвојене јединице, о почетку извођења радова на градилишту, односно радилишту и ангажовању сваког новог запосленог.

Самосталност обављања послова

Члан 52.

Послодавац је дужан да омогући ангажованом правном лицу или предузетнику, саветнику, односно сараднику за безбедност и здравље на раду независно и самостално обављање послова у складу са овим законом, довољно времена за обављање тих послова и приступ свим потребним подацима у области безбедности и здравља на раду.

Саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду, који је именован за обављање послова безбедности и здравља на раду, не може да трпи штетне последице ако свој посао обавља у складу са овим законом.

Континуирано усавршавање знања

Члан 53.

Послодавац је дужан да омогући континуирано усавршавање знања у области безбедности и здравља на раду запосленом кога одреди за обављање тих послова.

Континуирано усавршавање знања саветника за безбедност и здравље на раду, сарадника за безбедност и здравље на раду, координатора за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта, координатора за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова, одговорног лица за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, одговорног лица за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и одговорног лица за обављање послова испитивања услова радне средине – биолошких штетности, услов је за обнављање лиценце.

Послодавац је дужан да лицима из става 2. овог члана обезбеди плаћено одсуство за континуирано усавршавање знања, ради обнављања лиценце, у складу са законом.

Програм, начин, поступак и дужину трајања континуираног усавршавања знања, као и друга питања у вези са континуираним усавршавањем знања лица из става 2. овог члана прописује министар надлежан за послове рада.

VIII. ЗАШТИТА ЗДРАВЉА НА РАДУ

Здравствена установа која обавља делатност медицине рада

Члан 54.

За обављање послова заштите здравља запослених на раду послодавац ангажује здравствену установу која обавља делатност медицине рада, за коју је надлежни државни орган утврдио испуњеност прописаних услова за обављање здравствене делатности, у складу са законом.

Здравствена установа која обавља делатност медицине рада из става 1. овог члана дужна је да обавља послове у складу са овим законом, а нарочито:

- 1) у поступку процене ризика утврђује предлог здравствених мера за радна места на којима су препознате и утврђене штетности изнад прописаних вредности;
- 2) прати и проучава услове рада и предлаже мере за заштиту здравља запослених у односу на ризике којима је запослени изложен на радном месту у радној средини;
- 3) обавља послове обуке запослених за пружање прве помоћи;
- 4) утврђује и испитује узроке настанка професионалних болести и болести у вези са радом;
- 5) оцењује и утврђује посебне здравствене способности које морају да испуњавају запослени за обављање одређених послова на радном месту са повећаним ризиком;
- 6) врши претходне, периодичне, контролне и циљане лекарске прегледе запослених и издаје извештаје о лекарским прегледима у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду;
- 7) прати здравствено стање запосленог у односу на ризике на радном месту;
- 8) учествује у организовању прве помоћи, спасавању и евакуацији у случају повређивања запослених или хаварија;
- 9) саветује послодавца при избору другог одговарајућег посла према здравственој способности запосленог;

10) саветује послодавца о планирању и организацији рада са здравственог аспекта;

11) учествује у изради програма за побољшање услова рада на радном месту;

12) учествује у анализи професионалних болести и болести у вези са радом;

13) непосредно сарађује са саветником, односно сарадником за безбедност и здравље на раду.

Претходне, периодичне и циљане лекарске прегледе запослених у смислу става 2. тачка б) овог члана може да врши здравствена установа која обавља делатност медицине рада, за коју је надлежни државни орган утврдио испуњеност прописаних услова за обављање здравствене делатности, у складу са законом.

Заштита података о личности

Члан 55.

Подаци о личности прикупљени у вези са лекарским прегледима запосленог поверљиве су природе и под надзором су здравствене установе која обавља делатност медицине рада која врши те прегледе, под надзором здравственог радника или другог лица које има обавезу чувања професионалне тајне прописане законом или професионалним правилима.

Подаци из става 1. овог члана могу се достављати другим лицима, само уз изричито пристанак запосленог, у складу са законом који уређује заштиту података о личности.

Извештај о лекарском прегледу запосленог доставља се послодавцу на начин којим се не нарушава принцип поверљивости података о личности.

Лекарски прегледи

Члан 56.

Послодавац је дужан да запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада обезбеди претходни лекарски преглед, као и периодични лекарски преглед у току рада.

Послодавац је дужан да запосленом који рад обавља ноћу у складу са законом, обезбеди претходни и периодични лекарски преглед.

Претходни, периодични и циљани лекарски прегледи запослених врше се на начин, по поступку и у роковима утврђеним прописима о безбедности и здрављу на раду које споразумно прописују министар надлежан за послове рада и министар надлежан за послове здравља.

Ако се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, послодавац је дужан да га премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима.

Послодавац је дужан да запосленог на његов захтев упути на лекарски преглед који одговара ризицима на радном месту у редовним интервалима, а најкасније у року од пет година од претходног прегледа.

Трошкови лекарских прегледа падају на терет послодавца.

IX. ПРЕДСТАВНИК ЗАПОСЛЕНИХ И ОДБОР ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Избор представника запослених

Члан 57.

Запослени код послодавца имају право да изаберу једног или више представника запослених за безбедност и здравље на раду.

Најмање три представника запослених образују Одбор за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: Одбор).

Послодавац је дужан да у Одбор именује најмање једног свог представника, тако да број представника запослених буде већи за најмање један од броја представника послодавца.

Поступак избора и начин рада представника запослених и Одбора, број представника запослених код послодавца, као и њихов однос са синдикатом уређују се колективним уговором или споразумом закљученим између послодавца и представника запослених.

Послодавац је дужан да најмање једном представнику запослених за безбедност и здравље на раду омогући одсуство са рада у обављању послова његовог радног места у трајању од најмање пет часова рада месечно с правом на накнаду зараде која се обрачунава и исплаћује у истом износу као да је радио на пословима радног места, као и да обезбеди техничко-просторне услове у складу са просторним и финансијским могућностима, ради обављања активности представника запослених.

Обавеза консултовања

Члан 58.

Послодавац је дужан да запосленима, представнику запослених и/или Одбору омогући да буду консултовани унапред и благовремено у вези:

- 1) свих мера које утичу или могу да утичу на безбедност и здравље запослених;
- 2) организовања послова безбедности и здравља на раду и одређивања запослених из члана 15. став 1. тачка 9) овог закона;
- 3) доношења аката који се односе на безбедност и здравље на раду;
- 4) планирања и организовања обуке из члана 33. овог закона.

Послодавац је дужан да представнику запослених и Одбору омогући увид у све акте који се односе на безбедност и здравље на раду.

Обавеза информисања

Члан 59.

Послодавац је дужан да запослене или представнике запослених и/или Одбор упозна са:

- 1) ризицима на радном месту у радној средини и превентивним мерама безбедности и здравља на раду и активностима које се односе на технолошки и радни процес код послодавца;
- 2) предузетим мерама инспекције рада;
- 3) евиденцијама о повредама на раду и професионалним болестима и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду;

4) предузетим мерама за спречавање непосредне опасности по живот и здравље.

Обавеза сарадње

Члан 60.

Послодавац и представник запослених и/или Одбор и синдикат, дужни су да међусобно сарађују о питањима безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом и другим прописима.

Права запослених, представника запослених и Одбора

Члан 61.

Запослени, представник запослених и/или Одбор имају право да:

- 1) послодавцу дају предлоге о свим питањима која се односе на безбедност и здравље на раду;
- 2) захтевају од послодавца да предузме одговарајуће мере за отклањање или смањење ризика који угрожава безбедност и здравље запослених;
- 3) захтевају вршење надзора од стране инспекције рада, ако сматрају да послодавац није спровео одговарајуће мере за безбедност и здравље на раду, присуствују инспекцијском надзору, као и да поднесу примедбе и запажања.

Запослени наведени у члану 57. овог закона и ставу 1. овог члана не смеју да буду стављени у неповољан положај због својих активности.

X. ЕВИДЕНЦИЈА, САРАДЊА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Обавеза вођења евиденција

Члан 62.

Послодавац је дужан да води и чува евиденције о:

- 1) радним местима са повећаним ризиком, запосленима који обављају послове на радним местима са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених који обављају те послове;
- 2) повредама на раду и професионалним болестима;
- 3) запосленима обученим за безбедан и здрав рад и правилно коришћење личне заштитне опреме;
- 4) запосленима изложеним биолошким штетностима групе 3 и/или групе 4;
- 5) запосленима који су изложени карциногенима или мутагенима, хемијским материјама и азбесту, као и о здравственом стању и изложености;
- 6) извештају о примени мера за безбедност и здравље на раду за делатности из члана 48. овог закона;
- 7) извршеним прегледима и проверама опреме за рад и прегледима и испитивањима електричних и громобранских инсталација;
- 8) извршеним испитивањима услова радне средине;
- 9) издатој личној заштитној опреми.

Послодавац је дужан да евиденцију о запосленима обученим за безбедан и здрав рад у складу са овим законом или њену копију држи у

седишту или другој пословној просторији послодавца или на другом месту, у зависности од тога где запослени ради.

Евиденције из става 1. овог члана послодавац може водити у електронском облику, осим евиденције из става 1. тачка 3) овог члана.

Начин вођења и рокове чувања евиденција из става 1. овог члана прописује министар надлежан за послове рада.

Обрада података о личности

Члан 63.

Послодавац у евиденцијама из члана 62. овог закона уноси име и презиме запосленог и назив радног места.

Акти у поступку обезбеђивања претходног, периодичног и циљаног лекарског прегледа запосленог из члана 56. овог закона садрже следеће податке о личности: име и презиме лица, јединствени матични број грађана, односно датум рођења, место рођења и општина, занимање, ниво квалификације, назив радног места и податке о здравственом стању.

Извештај о повреди на раду садржи следеће податке о личности: име и презиме и јединствени матични број грађана овлашћеног лица за унос података; име и презиме, пол, јединствени матични број грађана, пребивалиште, односно боравиште, ниво квалификације, податке о радном месту и повреди на раду повређеног лица, према утврђеним шифарницима; име и презиме, јединствени матични број грађана, адресу и место послодавца физичког лица и име и презиме лекара који је први прегледао повређеног.

Извештај о професионалној болести из члана 65. овог закона садржи следеће податке о личности: име и презиме лица одређеног за безбедност и здравље на раду; име и презиме лица, пол, јединствени матични број грађана, пребивалиште, односно боравиште, ниво квалификације, податке о радном месту, врсти професионалне болести и здравственом стању оболелог од професионалне болести, име и презиме непосредног руководиоца и име и презиме лекара.

Подаци о личности из ст. 3. и 4. овог члана, у циљу извршења обавеза или примене законом прописаних овлашћења, достављају се на коришћење организацијама надлежним за здравствено, пензијско и инвалидско осигурање, Инспекторату за рад и Управи.

Подзаконски прописи којима се уређују превентивне мере из члана 7. овог закона садрже следеће податке о личности: име и презиме, јединствени матични број грађана, место рођења и општина, занимање, ниво квалификације, назив радног места и податке о здравственом стању.

Пријава повреде на раду и професионалне болести

Члан 64.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено, у писаној форми или електронским путем пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од пет радних дана од дана настанка, усмено, у писаној форми или електронским путем пријави надлежној инспекцији рада лаку повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три дана.

Послодавац је дужан да, најкасније у року од пет дана од дана достављања мишљења здравствене установе која је утврдила професионалну болест пријави надлежној инспекцији рада професионалну болест.

Министарство надлежно за послове рада је дужно да на својој интернет страници учини доступним контакте дежурних инспектора рада.

Извештавање о повреди на раду и професионалној болести

Члан 65.

Извештај о повреди на раду и професионалној болести који се догоде на радном месту, послодавац је дужан да достави запосленом који је претрпео повреду, односно код кога је утврђена професионална болест, организацији надлежној за здравствено осигурање и Управи.

Извештај о повреди на раду се подноси у писаном облику до успостављања Регистра повреда на раду у електронском облику.

Садржај и начин издавања обрасца извештаја из става 1. овог члана прописује министар надлежан за послове рада.

Сарадња надлежних органа и организација

Члан 66.

Послодавци, синдикати, осигуравајућа друштва, организације надлежне за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање дужни су да сарађују и учествују у доношењу заједничких ставова о питањима унапређивања безбедности и здравља на раду, као и да се старају о развоју и унапређивању опште културе безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом.

Организација надлежна за здравствено осигурање дужна је да министарству надлежном за послове рада достави податке о повредама на раду и професионалним болестима најмање једном годишње и то најкасније до 31. јануара наредне године за претходну годину, а на захтев министарства надлежног за послове рада и у краћем року.

Организација надлежна за пензијско и инвалидско осигурање дужна је да министарству надлежном за послове рада достави податке о оствареном праву на инвалидску пензију по основу повреде на раду и професионалне болести најмање једном годишње и то најкасније до 31. јануара наредне године за претходну годину, а на захтев министарства надлежног за послове рада и у краћем року.

Осигурање од повреда на раду и професионалних болести

Члан 67.

Послодавац је дужан да запослене осигура за случај повреда на раду и професионалних болести, ради обезбеђивања накнаде штете.

Финансијска средства за осигурање из става 1. овог члана падају на терет послодавца.

Услови и поступци осигурања од повреда на раду и професионалних болести запослених уређују се законом.

XI. РЕГИСТАР ПОВРЕДА НА РАДУ

Надлежност за успостављање и вођење Регистра

Члан 68.

Регистар повреда на раду (у даљем тексту: Регистар) у електронској форми успоставља и води Управа, уз техничку подршку службе Владе која је надлежна за пројектовање, усклађивање, развој и функционисање система електронске управе, за потребе вођења статистике о повредама на раду.

Регистар садржи тачне и ажурне податке о повредама на раду и омогућава корисницима података да обављају послове уноса и преузимања података ради утврђивања чињеница неопходних за остваривање права из здравственог осигурања.

Регистар садржи податке који су прописани чланом 63. став 3. овог закона.

Регистар користи важеће шифарнике и класификације.

Корисници података, у складу са својим надлежностима, приступају и користе Регистар ауторизацијом приступа Регистру или коришћењем података из Регистра преко софтверског решења корисника података на Сервисној магистрали органа или преко Система за размену података.

Ближе услове у вези вођења Регистра из става 1. овог члана прописује министар надлежан за послове рада.

Уношење података у Регистар

Члан 69.

Податке у Регистар уноси послодавац.

Регистар преузима податке из интегрисаног здравственог информационог система Републике Србије и информационог система организације надлежне за здравствено осигурање.

Послодавац, односно овлашћено службено лице послодавца које врши упис података у Регистар уноси податке о послодавцу, односно послодавцу кориснику или послодавцу физичком лицу, о повређеном, повреди на раду, непосредном руководиоцу и очевицу.

Послодавац је дужан да Управи електронским путем достави податке о овлашћеном службеном лицу које врши упис података из става 3. овог члана.

Након што послодавац унесе податке у Регистар, изабрани лекар помоћу интегрисаног здравственог информационог система Републике Србије уноси налаз и мишљење лекара који је први прегледао повређеног.

Након што изабрани лекар унесе податке из става 5. овог члана, организација надлежна за здравствено осигурање помоћу информационог система уноси оцену повреде на раду.

Управа води евиденцију о овлашћеном службеном лицу из става 4. овог члана.

Размена података у Регистру

Члан 70.

Размена података врши се у складу са прописима којима се уређује електронска управа.

За тачност унетих и преузетих података у Регистру одговорни су послодавац, изабрани лекар и организација надлежна за здравствено осигурање.

Обезбеђивање приступа и мере заштите приступа подацима у Регистру врши се у складу са прописима којима се уређује област електронске управе, електронске идентификације и информационе безбедности.

Регистар се налази у Државном центру за чување и управљање података који обезбеђује физичку заштиту података у складу са законом којим се уређује електронска управа и информациона безбедност.

XII. СТРУЧНИ ИСПИТ И ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦИ

Стручни испит

Члан 71.

За обављање послова безбедности и здравља на раду из члана 50. овог закона и послова одговорног лица полаже се одговарајући стручни испит.

За обављање послова координатора за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта и координатора за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова организује се припрема и полаже се одговарајући стручни испит.

Стручни испит из ст. 1. и 2. овог члана састоји се од општег и посебног дела и полаже се пред одговарајућим комисијама које образује министар надлежан за послове рада. Чланови комисија имају право на накнаду за свој рад.

Програм и начин полагања стручног испита из ст. 1. и 2. овог члана и организовање припреме за полагање стручног испита из става 2. овог члана прописује министар надлежан за послове рада.

За полагање одговарајућег стручног испита плаћа се републичка административна такса у складу са законом.

Издавање и обнављање лиценци

Члан 72.

Министар надлежан за послове рада за обављање одговарајућих послова безбедности и здравља на раду, решењем издаје, односно обнавља лиценцу, и то:

- 1) саветнику за безбедност и здравље на раду;
- 2) сараднику за безбедност и здравље на раду;
- 3) координатору за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта;
- 4) координатору за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова;
- 5) одговорном лицу за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација;
- 6) одговорном лицу за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености;
- 7) одговорном лицу за обављање послова испитивања услова радне средине – биолошких штетности;

8) правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду;

9) правном лицу за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација;

10) правном лицу за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености;

11) правном лицу за обављање послова испитивања услова радне средине – биолошких штетности.

Захтев за издавање и обнављање лиценце из става 1. тач. од 1) до 4) овог члана, подноси се Инспекторату за рад, ради утврђивања испуњености услова за издавање лиценце. Инспекторат за рад врши надзор над радом физичких лица са лиценцом и припрема предлоге решења за издавање, обнављање и одузимање лиценци из става 1. тач. од 1) до 4) овог члана, о чему води евиденцију.

Захтев за издавање и обнављање лиценце из става 1. тач. од 5) до 11) овог члана, подноси се Управи, ради утврђивања испуњености услова за издавање лиценце на обрасцу захтева који прописује министар надлежан за послове рада.

1. Општи услови за издавање и обнављање лиценци

Члан 73.

Лиценце из члана 72. овог закона министар надлежан за послове рада издаје са роком важења од пет година. Лиценца се може обновити на начин и под условима под којима се издаје, с тим да се захтев за обнављање лиценце мора поднети најкасније 60 дана пре истека рока важења лиценце.

Републичку административну таксу за издавање лиценце из става 1. овог члана, сноси подносилац захтева за издавање, односно обнављање лиценце.

Лиценце из члана 72. став 1. тач. од 1) до 7) овог закона могу се издати, односно обновити подносиоцу захтева, ако лиценца издата у складу са овим законом није одузета у претходних пет година и ако није правноснажном судском одлуком осуђен за кривична дела за непредузимање мера заштите на раду, изазивање опасности необезбеђивањем мера заштите на раду, непрописно и неправилно извођење грађевинских радова и неовлашћено бављење одређеном делатношћу, односно да му правноснажном судском одлуком није изречена мера безбедности у складу са Кривичним закоником, и то: забрана вршења позива, делатности и дужности због које не може обављати послове у области безбедности и здравља на раду.

Лице из члана 72. став 1. тач. од 1) до 7) овог закона уз захтев за обнављање лиценце, подноси и доказ о спроведеном континуираном усавршавању знања у складу са овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона.

Лице које је правноснажном судском одлуком осуђено за кривично дело или коме је изречена мера безбедности из става 3. овог члана, дужно је да поново полаже одговарајући стручни испит.

Лицима која су из оправданих разлога утврђених законом (привремена спреченост за рад дужа од шест месеци, трудноћа, породилско одсуство, одсуство са рада ради неге детета, одлазак на одслужење, односно дослужење

војног рока, упућивање на рад у иностранство од стране послодавца или у оквиру међународно-техничке или просветно-културне сарадње, дипломатска, конзуларна и друга представништва, избора, односно именованја на функцију у државном органу, синдикату, политичкој организацији или на другу јавну функцију чије вршење захтева да привремено престане даљи рад код послодавца) спречена да обављају послове у области безбедности и здравља на раду за које је издата лиценца из члана 72. став 1. тач. од 1) до 7) овог закона, продужава се рок за издавање, односно обнављање лиценце за период за који су трајали наведени разлози. Захтев за продужавање рока важења лиценце са одговарајућим доказима о спречености за обављање послова у области безбедности и здравља на раду подносе се Инспекторату за рад за лиценце из члана 72. став 1. тач. од 1) до 4) овог закона, а за лиценце из члана 72. став 1. тач. од 5) до 7) овог закона, Управи, у року од 15 дана од престанка наведених разлога.

Лиценце из члана 72. став 1. тач. од 8) до 11) овог закона могу се издати, односно обновити подносиоцу захтева, ако испуњава прописане услове у погледу просторија и техничке опремљености за обављање делатности и ако оснивачу или са њим повезаном лицу у смислу прописа о привредним друштвима лиценца издата у складу са овим законом није одузета у претходних пет година.

Начин издавања, обнављања или одузимања лиценци, садржину и изглед захтева из члана 72. овог закона прописује министар надлежан за послове рада.

2. Услови за издавање лиценце физичком лицу

Саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду

Члан 74.

Лиценцу за обављање послова саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду може да добије физичко лице које има одговарајући ниво квалификације из члана 48, односно 49. овог закона, има положен одговарајући стручни испит и испуњава услове из члана 73. став 3. овог закона.

Координатор у фази израде пројекта

Члан 75.

Лиценцу за обављање послова координатора за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта може да добије физичко лице које има стечено високо образовање одговарајуће струке обима од најмање 300 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама, у научној области: архитектуре, грађевинског инжењерства, електротехничког и рачунарског инжењерства, машинског инжењерства, саобраћајног инжењерства или технолошког инжењерства; лиценцу за одговорног пројектанта у складу са прописима о планирању и изградњи; положен стручни испит за обављање послова координатора за израду пројекта у складу са прописом о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима и испуњава услове из члана 73. став 3. овог закона.

Координатор у фази извођења радова

Члан 76.

Лиценцу за обављање послова координатора за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова може да добије физичко лице које има

стечено високо образовање одговарајуће струке обима од најмање 240 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама, у научној области: архитектуре, грађевинског инжењерства, електротехничког и рачунарског инжењерства, инжењерства заштите животне средине и заштите на раду, машинског инжењерства, рударског-инжењерства, саобраћајног инжењерства или технолошког инжењерства; положен стручни испит за обављање послова координатора за извођење радова у складу са прописом о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима и најмање три године радног искуства на: пословима изградње објеката или пословима безбедности и здравља на раду код извођача радова и испуњава услове из члана 73. став 3. овог закона.

Одговорно лице за преглед и проверу опреме за рад и преглед и испитивање електричних и громобранских инсталација

Члан 77.

Лиценцу за обављање послова одговорног лица за преглед и проверу опреме за рад и преглед и испитивање електричних и громобранских инсталација може да добије физичко лице које има стечено високо образовање одговарајуће струке обима од најмање 240 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама, и то: дипломирани инжењер машинства или специјалиста струковни инжењер машинства или дипломирани инжењер рударства или специјалиста струковни инжењер рударства, дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства или специјалиста струковни инжењер електротехнике и рачунарства, дипломирани инжењер технологије или специјалиста струковни инжењер технологије, дипломирани инжењер заштите на раду или специјалиста струковни инжењер заштите на раду, положен стручни испит из члана 71. овог закона, најмање три године радног искуства на тим пословима или најмање пет година радног искуства у струци и испуњава услове из члана 73. став 3. овог закона.

Одговорно лице за испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености

Члан 78.

Лиценцу за обављање послова одговорног лица за испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености може да добије физичко лице које има стечено високо образовање одговарајуће струке обима од најмање 240 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама и то: дипломирани инжењер технологије или дипломирани хемичар или дипломирани физикохемичар или специјалиста струковни инжењер технологије или специјалиста струковни хемичар или специјалиста струковни физикохемичар, дипломирани инжењер машинства или дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства или дипломирани физичар или специјалиста струковни инжењер машинства или специјалиста струковни инжењер електротехнике и рачунарства или специјалиста струковни физичар или дипломирани инжењер рударства или специјалиста струковни инжењер рударства, дипломирани инжењер заштите на раду или специјалиста струковни инжењер заштите на раду, положен стручни испит из члана 71. овог закона и најмање три године радног искуства на тим пословима или најмање пет година радног искуства у струци и испуњава услове из члана 73. став 3. овог закона.

Одговорно лице за испитивања услова радне средине – биолошких штетности

Члан 79.

Лиценцу за обављање послова одговорног лица за испитивања услова радне средине – биолошких штетности може да добије физичко лице које има стечено високо образовање одговарајуће струке обима од најмање 240 ЕСПБ бодова на академским или струковним студијама и то: дипломирани биолог или дипломирани еколог или дипломирани молекуларни биолог и физиолог или специјалиста струковни биолог или специјалиста струковни еколог, положен стручни испит из члана 71. овог закона и најмање три године радног искуства на тим пословима или најмање пет година радног искуства у струци и испуњава услове из члана 73. став 3. овог закона.

3. Услови за издавање лиценце правном лицу или предузетнику

Обављање послова безбедности и здравља на раду

Члан 80.

Лиценцу за обављање послова безбедности и здравља на раду, из члана 50. овог закона, може да добије правно лице или предузетник, које има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом најмање два запослена који имају лиценцу саветника за безбедност и здравље на раду и најмање три године радног искуства на тим пословима након стицања одговарајућег образовања и испуњава услове из члана 73. став 7. овог закона.

За обављање послова безбедности и здравља на раду за које је издата лиценца, правно лице или предузетник не може да запосли лице које не испуњава услове из става 1. овог члана.

Обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација

Члан 81.

Лиценцу за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација може да добије правно лице које по основу права својине, закупа или лизинга поседује инструменте и уређаје у складу са прописима у области безбедности и здравља на раду, методологије вршења одређених прегледа, провера и испитивања, у радном односу има најмање: једног запосленог дипломираног инжењера машинства или специјалисту струковног инжењера машинства или дипломираног инжењера рударства или специјалисту струковног инжењера рударства, једног запосленог дипломираног инжењера електротехнике и рачунарства или специјалисту струковног инжењера електротехнике и рачунарства, једног запосленог дипломираног инжењера технологије или специјалисту струковног мастер инжењера технологије, једног запосленог дипломираног инжењера заштите на раду или специјалисту струковног инжењера заштите на раду и које има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом одговорно лице са лиценцом за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација и испуњава услове из члана 73. став 7. овог закона.

**Обављање послова испитивања услова радне средине,
односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих
зрачења), микроклиме и осветљености**

Члан 82.

Лиценцу за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености може да добије правно лице које по основу права својине, закупа или лизинга поседује инструменте и уређаје, односно лабораторије за испитивања и анализе у складу са прописима у области безбедности и здравља на раду, методологије вршења одређених прегледа и испитивања, у радном односу има најмање: једног запосленог дипломираног инжењера технологије или дипломираног хемичара или дипломираног физикохемичара или специјалисту струковног инжењера технологије или специјалисту струковног хемичара или специјалисту струковног физикохемичара, једног дипломираног инжењера машинства или дипломираног инжењера електротехнике и рачунарства или дипломираног физичара или специјалисту струковног инжењера машинства или специјалисту струковног инжењера електротехнике и рачунарства или специјалисту струковног физичара или дипломираног инжењера рударства или специјалисту струковног инжењера рударства, једног дипломираног инжењера заштите на раду или специјалисту струковног инжењера заштите на раду и које има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом одговорно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и испуњава услове из члана 73. став 7. овог закона.

**Обављање послова испитивања услова радне средине –
биолошких штетности**

Члан 83.

Лиценцу за обављање послова испитивања услова радне средине – биолошких штетности може да добије правно лице које по основу права својине, закупа или лизинга поседује инструменте и уређаје, односно лабораторије за испитивања и анализе у складу са прописима у области безбедности и здравља на раду, методологије испитивања присутности биолошких штетности у радној средини, и то квантитативном и квалитативном анализом узорка присутности биолошких штетности, у радном односу има најмање једног запосленог дипломираног биолога или дипломираног еколога или дипломираног молекуларног биолога и физиолога или специјалисту струковног биолога или специјалисту струковног еколога и које има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом одговорно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне средине – биолошких штетности и испуњава услове из члана 73. став 7. овог закона.

Извештај о обављеним пословима

Члан 84.

Носилац лиценце за обављање послова безбедности и здравља на раду дужан је да Управи достави кварталне извештаје о обављеним пословима по основу добијене лиценце.

Извештај нарочито садржи следеће податке о послодавцу код кога се обављају послови: пословно име и седиште; број и датум закључења уговора; делатност послодавца; адреса градилишта (уколико се послови обављају на градилишту) и укупан број запослених.

Престанак важења лиценце

Члан 85.

Лиценца престаје да важи:

- 1) истеком рока за који је издата;
- 2) на основу захтева физичког лица као носиоца лиценце;
- 3) на основу захтева одговорног лица у правном лицу;
- 4) одузимањем лиценце;
- 5) престанком рада правног лица или предузетника у складу са законом.

Захтев за престанак важења лиценце из става 1. тач. 2) и 3) овог члана подноси се министарству надлежном за послове рада.

Престанком важења лиценце брише се носилац лиценце из регистра.

Одузимање лиценце

Члан 86.

Министар надлежан за послове рада може решењем одузети лиценцу:

- 1) правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду, из члана 72. став 1. тачка 8) овог закона, ако утврди да послове обавља супротно закону;
- 2) правном лицу за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, правном лицу за обављање послова испитивања услова радне средине из члана 72. став 1. тач. од 9) до 11) овог закона, ако утврди да послове обавља супротно закону;
- 3) физичком лицу из члана 72. став 1. тач. од 1) до 4) овог закона, ако утврди да послове за које му је лиценца издата обавља супротно закону;
- 4) одговорном лицу из члана 72. став 1. тач. од 5) до 7) овог закона, ако утврди да послове за које му је лиценца издата обавља супротно закону;
- 5) имаоцу лиценце, ако у периоду важења лиценце престане да испуњава услове из чл. од 74. до 83. овог закона.

Правно лице, предузетник и физичко лице коме је решењем министра надлежног за послове рада одузета лиценца може поново да поднесе захтев за издавање лиценце након истека пет година од дана одузимања лиценце.

Министарство надлежно за послове рада на својој интернет страници објављује списак правних и физичких лица којима су издате, одузете или престале да важе лиценце за обављање послова у области безбедности и здравља на раду.

Покретање управног спора

Члан 87.

Решење министра надлежног за послове рада о издавању, обнављању или одузимању лиценце коначно је у управном поступку.

Против решења из чл. 72. и 86. овог закона може се покренути управни спор.

XIII. УПРАВА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 88.

У саставу министарства надлежног за послове рада Управа за безбедност и здравље на раду, обавља послове државне управе са циљем унапређивања и развоја безбедности и здравља на раду, односно смањења повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом.

Члан 89.

Управа обавља следеће послове:

- 1) припрема прописе у области безбедности и здравља на раду, као и мишљења за њихову примену;
- 2) припрема стручне основе за израду стратегије безбедности и здравља на раду и прати њено спровођење;
- 3) анализира стање безбедности и здравља на раду и припрема ставове за јединствено уређивање мера безбедности и здравља на раду које су предмет овог закона и подзаконских прописа;
- 4) истражује и подстиче развој у области безбедности и здравља на раду;
- 5) пружа стручну помоћ у области безбедности и здравља на раду;
- 6) даје сагласност или припрема методологије за обављање послова прегледа, провера и испитивања у области безбедности и здравља на раду;
- 7) проучава узроке и појаве који за последицу имају повреде на раду, професионалне болести и болести у вези са радом;
- 8) организује полагање стручних испита из члана 71. овог закона;
- 9) врши надзор над радом правних лица и предузетника, као и одговорних лица са лиценцом и припрема предлоге решења за издавање, обнављање и одузимање лиценци из члана 72. став 1. тач. од 5) до 11) и члана 86. овог закона;
- 10) води Регистар повреда на раду;
- 11) прикупља и анализира податке о повредама на раду, професионалним болестима, болестима у вези са радом и појавама које утичу на здравље запослених;
- 12) води евиденцију о положеним стручним испитима;
- 13) води и ажурира регистар о издатим, обновљеним и одузетим лиценцама;
- 14) обавља информационо-документациону делатност у области безбедности и здравља на раду;
- 15) организује саветовања, врши усавршавање знања запослених, послодаваца, саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду, инспектора и др., објављује различите материјале и информише јавност о стању у области безбедности и здравља на раду;
- 16) стара се о примени међународних аката у области безбедности и здравља на раду;
- 17) подстиче образовање и развијање културе рада у области безбедности и здравља на раду, утврђује испуњеност услова за доделу

националних признања у области безбедности и здравља на раду, о чему води евиденцију у коју уноси име и презиме физичког лица;

18) обавља друге послове одређене законом.

У поступку и у сврху организовања полагања стручних испита из члана 71. овог закона и припреме предлога решења за издавање, обнављање и одузимање лиценци из чл. 72. и 86. овог закона, врши се обрада следећих података о личности: име, име једног родитеља и презиме лица, место рођења, јединствени матични број грађана, место и адреса пребивалишта, односно боравишта, врста и ниво квалификације, послови које лице обавља, контакт телефон и адреса електронске поште.

XIV. НАЦИОНАЛНА ПРИЗНАЊА

Члан 90.

Ради унапређења безбедности и здравља на раду у Републици Србији, правним и физичким лицима, Одбору за безбедност и здравље на раду, организацијама и удружењима, за изузетна постигнућа у области безбедности и здравља на раду, могу се доделити национална признања из области безбедности и здравља на раду (у даљем тексту: признања).

Врсте признања јесу:

- 1) Повеља „28. април“;
- 2) Плакета „28. април“;
- 3) Похвалница „28. април“.

Повеља „28. април“ додељује се правном лицу или предузетнику, у три категорије (до 50 запослених, од 51 до 250 запослених и преко 251 запосленог) – за посебан допринос и афирмацију безбедности и здравља на раду, кроз њихово законито, благовремено и превентивно поступање у примени утврђених мера.

Плакета „28. април“ додељује се физичким лицима, организацијама и удружењима за постигнуте резултате и заслуге у промоцији безбедности и здравља на раду.

Похвалница „28. април“ додељује се саветнику, односно сараднику за безбедност и здравље на раду, представнику запослених, Одбору за безбедност и здравље на раду, организацијама и удружењима који својим радом доприносе подизању свести код запослених о значају безбедности и здравља на раду.

Признања се додељују на Дан безбедности и здравља на раду у Републици Србији 28. априла.

Иницијативу за доделу признања Управи могу поднети правна и физичка лица, предузетници, организације запослених и послодаваца и друга удружења.

Испуњеност услова за доделу признања испитује Управа уз учешће представника социјалних партнера, односно репрезентативних организација запослених и послодаваца, инспектора рада и других стручњака из области безбедности и здравља на раду.

Предлог за доделу признања Управа доставља министру надлежном за послове рада.

Садржину и изглед националних признања прописује министар надлежан за послове рада.

XV. НАДЗОР

Инспекцијски надзор

Члан 91.

Инспекцијски надзор над применом овог закона, прописа донетих на основу овог закона, техничких и других мера које се односе на безбедност и здравље на раду, као и над применом мера безбедности и здравља на раду утврђених актом о процени ризика, колективним уговором, правилником о безбедности и здрављу на раду, правилником о раду или уговором о раду, врши министарство надлежно за послове рада преко инспектора рада.

Члан 92.

Послове инспекцијског надзора у области безбедности и здравља на раду обављају инспектори рада који имају стечено високо образовање у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова у оквиру образовно-научног поља техничко-технолошких наука, природно-математичких наука, медицинских наука или друштвено-хуманистичких наука и најмање три године радног искуства у струци.

Члан 93.

Инспектор рада приликом вршења надзора има службену легитимацију, значку и одговарајућу врсту одеће, обуће и опреме.

У поступку инспекцијског надзора инспектор рада има право и дужност да предузима радње којима се контролишу безбедност и здравље на раду, а нарочито хигијена и услови рада, производња, коришћење и одржавање средстава за рад, личне заштитне опреме, хемијске материје и др., као и да:

1) прегледа опште и појединачне акте, евиденције и другу документацију и по потреби исту фотографише, фотокопира или скенира ради улагања у списе предмета;

2) изврши увид у личну или другу јавну исправу са фотографијом, саслуша и узима изјаве од затечених лица, одговорних и заинтересованих лица;

3) прегледа средства за рад, личну заштитну опрему и друга средства која се користе у радном процесу или су на било који начин повезана са радним процесом;

4) фотографише и снима радно место, средства за рад, радну средину у којој се врши инспекцијски надзор и друго од значаја за вршење инспекцијског надзора;

5) налаже мерења која обавља друга стручна организација када послодавац самостално или преко одређене стручне организације врши мерења у одговарајућим областима, а резултати извршеног мерења пружају основ за то;

6) послодавцима, запосленим, њиховим представницима и синдикату даје обавештења и савете у области безбедности и здравља на раду, као и о мерама чијом применом се обезбеђује извршавање овог закона на најефикаснији начин;

7) у складу са поднетим захтевом, послодавца и запосленог или представника запослених обавести о извршеном инспекцијском надзору и утврђеном стању;

8) предузима друге радње за које је овлашћен другим прописом.

Министар надлежан за послове рада прописује изглед значке и одговарајућу врсту одеће, обуће и опреме коју носи инспектор рада.

Члан 94.

Послодавац је дужан да, ради вршења надзора, омогући инспектору рада:

- 1) улазак у објекте и просторије, у свако доба када има запослених на раду;
- 2) одреди најмање једног запосленог који ће инспектору пружати потребне информације и обавештења, давати податке, акте и документацију;
- 3) увид у стабилност конструкције и објекта за колективну безбедност и здравље на раду и помоћне конструкције и објекта, као и конструкције и објекта, који се привремено користи за рад и кретање запослених;
- 4) увид у примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад и у радној средини;
- 5) увид у личну заштитну опрему;
- 6) увид у податке и евиденције о производњи, коришћењу и складиштењу хемијских материја.

Члан 95.

Инспектор рада дужан је да изврши надзор одмах, након пријаве послодавца, односно органа за унутрашње послове, здравствене установе или на основу сазнања о свакој смртној, тешкој или колективној повреди на раду, која се догоди на радном месту и у радној средини, као и опасној појави која би могла да угрози безбедност и здравље на раду, односно одмах по пријему захтева, односно обавештења из члана 39. ст. 3. и 4. овог закона.

У поступку вршења надзора смртне, тешке или колективне повреде на раду инспектора рада и другог надлежног органа, у циљу обезбеђивања доказа, послодавац је дужан да заустави рад на радном месту, односно средствима за рад на којима су се оне догодиле.

Члан 96.

Инспектор рада је дужан да, за време трајања околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља запосленог, забрани рад на радном месту код послодавца, а нарочито када утврди:

- 1) да су непосредно угрожени безбедност и здравље запосленог;
- 2) да се користи средство за рад на коме нису примењене мере за безбедност и здравље на раду;
- 3) да запослени не користи прописану личну заштитну опрему;
- 4) да запослени ради на радном месту са повећаним ризиком, а не испуњава прописане услове за рад на том радном месту, као и ако се није подвргао лекарском прегледу у прописаном року;
- 5) да запослени није обучен за безбедан и здрав рад;
- 6) да послодавац није спровео мере или извршио радње које му је, ради отклањања неправилности које могу да угрозе безбедност и здравље запосленог, наложио инспектор рада.

Инспектор рада је дужан да забрану рада из става 1. овог члана која је изречена на радном месту код послодавца који изводи радове на привременим

или покретним градилиштима достави и инвеститору, односно заступнику инвеститора и координатору за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова.

Ако примена мера, односно потреба за усаглашавањем са прописаним мерама безбедности и здравља на раду представља недостатак за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запослених нису теже угрожени, инспектор рада може наложити послодавцу да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака са утврђеним роковима за њихово отклањање.

Инспектор рада може да наложи да се спроведе и опште призната мера којом се може отклонити опасност при раду или смањити ризик по здравље запосленог, у мери у којој је то могуће.

Члан 97.

Инспектор рада је дужан да забрани рад на привременим или покретним градилиштима за време трајања околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду запосленог, а нарочито кад утврди:

1) да на градилишту ради запослени који није обучен за безбедан и здрав рад;

2) да на градилишту, на радном месту са повећаним ризиком ради запослени који се није подвргао лекарском прегледу у прописаном року;

3) да је на градилишту радно ангажовано лице са којим пре ступања на рад није закључен уговор о раду или други уговор у складу са прописом којим се уређује рад и/или ако то лице није регистровано у Централном регистру обавезног социјалног осигурања;

4) да се на градилишту користи средство за рад на коме нису примењене мере за безбедност и здравље на раду;

5) да на градилишту нису обезбеђене прописане привремене конструкције и објекти за рад и кретање запослених (тунелске подграде, конструкције за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова и сл.);

6) да послодавац коме је инспектор рада забранио рад на радном месту на привременим или покретним градилиштима није спровео забрану рада коју му је наложио инспектор рада и наставио је рад за време трајања околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља запосленог.

Забрана рада из става 1. овог члана изриче се инвеститору, односно заступнику инвеститора у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима.

Забрана из става 1. овог члана траје док трају околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду на градилишту, а најмање три дана од дана изрицања забране рада уколико су околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду на градилишту утврђене први пут.

Забрана из става 1. овог члана траје док трају околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду на градилишту, а најмање 15 дана уколико су околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду на градилишту утврђене други пут.

Забрана из става 1. овог члана траје док трају околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду на градилишту, а најмање 30 дана уколико су околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља на раду на градилишту утврђене трећи пут.

Инспектор рада је дужан да забрану рада из става 1. овог члана јавно истакне на видном месту на градилишту, а градилиште видно обележи.

Садржину и изглед забране рада из ст. од 1. до 6. овог члана и члана 96. став 2. овог закона прописује министар надлежан за послове рада.

Члан 98.

Предузимање мера и радњи чијом применом и извршавањем се, у складу са одредбама овог закона, обезбеђује безбедност и здравље на раду запослених – инспектор рада налаже решењем.

Против решења инспектора рада може се изјавити жалба министру надлежном за послове рада, у року од 15 дана од дана достављања решења.

Жалба не одлаже извршење решења којим је наређена забрана рада.

Решење министра надлежног за послове рада, донето поводом жалбе, коначно је у управном поступку и против њега се може покренути управни спор.

Члан 99.

Послодавац је дужан да, у року који одреди инспектор рада, предузме наложене мере и отклони утврђене недостатке или неправилности.

Послодавац је дужан да у року од осам дана од истека рока за отклањање утврђеног недостатка или неправилности, обавести у писаној или електронској форми, надлежну инспекцију о извршењу наложене обавезе.

XVI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 100.

Новчаном казном од 1.500.000 до 2.000.000 динара, казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

1) ако не обезбеди и не спроводи превентивне мере безбедности и здравља на раду утврђене овим законом и прописима донетим на основу овог закона (члан 9. став 1);

2) ако запосленом не обезбеди безбедност и здравље у свим активностима послодавца и на свим нивоима организовања рада и радног процеса (члан 9. став 2);

3) ако не предузме мере и не обезбеди да само они запослени којима су издата одговарајућа упутства и дозволе за рад имају приступ зонама у којима је присутна озбиљна, неизбежна или непосредна опасност или штетност која може да угрози здравље запосленог (члан 10. став 3);

4) ако приликом организовања рада и радног процеса не обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених, укључујући пружање информација и обуке запослених, као и ако за њихову примену не обезбеди потребна финансијска средства (члан 12. став 1);

5) ако актом у писаној форми не именује саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду (члан 15. став 1. тачка 1);

6) ако запосленом одреди да обавља послове на радном месту и у радној средини на којима нису спроведене мере безбедности и здравља на раду (члан 15. став 1. тачка 2);

7) ако не донесе програм и не изврши обуку запосленог за безбедан и здрав рад (члан 15. став 1. тачка 4, чл. 33. и 34);

8) ако запосленом не обезбеди коришћење личне заштитне опреме у складу са актом о процени ризика (члан 15. став 1. тачка 5);

9) ако не обезбеди одржавање у исправном стању средстава за рад и личне заштитне опреме (члан 15. став 1. тачка 6);

10) ако на основу акта о процени ризика и оцене здравствене установе која обавља делатност медицине рада не обезбеди у складу са овим законом прописане лекарске прегледе запослених (члан 15. став 1. тачка 8);

11) ако не обезбеди пружање прве помоћи, као и ако не обучи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи (члан 15. став 1. тачка 9);

12) ако не заустави сваку врсту рада који представља озбиљну, неизбежну и непосредну опасност за живот или здравље запослених (члан 15. став 1. тачка 10);

13) ако у писаној форми не донесе акт о процени ризика за сва радна места у радној средини и не утврди начин, мере и рокове за отклањање или смањење ризика на најмању могућу меру (члан 16. став 1);

14) ако не обезбеди да мере утврђене актом о процени ризика буду интегрисане у све активности послодавца и на свим нивоима (члан 16. став 3);

15) ако не измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности или штетности и промене нивоа ризика у радном процесу, увођења новог радног места и нове технологије и промене услова радне средине (члан 16. став 4);

16) ако на основу непристрасне оцене здравствене установе која обавља делатност медицине рада актом о процени ризика не одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени на радним местима са повећаним ризиком (члан 17. став 1);

17) ако не обезбеди средства и опрему за пружање прве помоћи узимајући у обзир процењене ризике, радни процес, организацију, природу и обим радног процеса, број запослених који учествују у радном процесу, број радних смена, број локацијски одвојених јединица, учесталост повреда на раду и удаљеност до најближе медицинске помоћи (члан 18);

18) ако отпочне обављање делатности за коју је према овом закону потребно утврдити испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду без добијеног решења о испуњености услова за почетак рада (члан 21. став 3);

19) ако за радове на изградњи објекта у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима, као и при извођењу радова на радилишту у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, не достави пријаву о почетку рада надлежној инспекцији рада, најмање осам дана пре почетка извођења радова (члан 22. став 1);

20) ако не изради прописан елаборат о уређењу градилишта када радови трају дуже од три дана у континуитету и не изради прописан елаборат о уређењу радилишта и ако исти не достави надлежној инспекцији рада, најмање осам дана пре почетка извођења радова (члан 22. став 2);

21) ако пре почетка извођења радова на висини, у дубини, у скученом простору, у простору са потенцијално експлозивним атмосферама, на енергетском објекту, при коришћењу опасне хемијске материје, рад у зонама у којима је присутна озбиљна, неизбежна или непосредна опасност или штетност

која може да угрози здравље запосленог, не обезбеди издавање дозволе за рад (члан 27. став 1);

22) ако запосленом не обезбеди личну заштитну опрему у исправном стању и ако не спроведе обуку за њено правилно коришћење (члан 28);

23) ако не организује послове безбедности и здравља на раду у складу са овим законом, односно ако за обављање тих послова одреди лице које нема, у складу са овим законом, положен стручни испит за обављање послова безбедности и здравља на раду и лиценцу за обављање послова саветника, односно сарадника за безбедност и здравље на раду (члан 46. ст. 1. и 4);

24) ако у делатностима грађевинарства, пољопривреде, шумарства и рибарства, рударства, прерађивачке индустрије, снабдевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизације (осим трговине електричном енергијом и гасовитим горивима преко гасоводне мреже), снабдевања водом, управљања отпадним водама, контролисања процеса уклањања отпада, трговине на велико, саобраћаја и складиштења и сличним активностима, као и у делатностима здравствене и социјалне заштите не именује саветника за безбедност и здравље на раду који испуњава услове прописане овим законом (члан 48);

25) ако у делатностима које нису наведене у члану 48. став 1. овог закона не именује сарадника за безбедност и здравље на раду који испуњава услове прописане овим законом (члан 49);

26) ако не омогући у складу са овим законом континуирано усавршавање знања у области безбедности и здравља на раду запосленом кога одреди за обављање тих послова (члан 53. став 1);

27) ако лицима из члана 53. став 2. овог закона не обезбеди плаћено одсуство за континуирано усавршавање знања, ради обнављања лиценце, у складу са законом (члан 53. став 3);

28) ако запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада не обезбеди претходни, односно периодични лекарски преглед у току рада (члан 56. став 1);

29) ако запосленом који рад обавља ноћу, у складу са законом, не обезбеди претходни и периодични лекарски преглед (члан 56. став 2);

30) ако одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено, у писаној форми или електронским путем не пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених (члан 64. став 1);

31) ако одмах, а најкасније у року од пет радних дана од дана настанка, усмено, у писаној форми или електронским путем не пријави надлежној инспекцији рада лаку повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три дана (члан 64. став 2);

32) ако не достави запосленом који је претрпео повреду, односно код кога је утврђена професионална болест, организацији надлежној за здравствено осигурање и Управи извештај о повреди на раду и професионалној болести који се догоде на радном месту (члан 65. став 1);

33) ако ради вршења надзора, не омогући инспектору рада улазак у објекте и просторије, у свако доба када има запослених на раду; не одреди најмање једног запосленог који ће инспектору пружати потребне информације и обавештења, давати податке, акте и документацију; не омогући увид у

стабилност конструкције и објекта за колективну безбедност и здравље на раду и помоћне конструкције и објекта, као и конструкције и објекта, који се привремено користи за рад и кретање запослених; не омогући увид у примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад и у радној средини; не омогући увид у личну заштитну опрему и увид у податке и евиденције о производњи, коришћењу и складиштењу хемијских материја (члан 94);

34) ако у одређеном року не отклони утврђене недостатке и неправилности чије отклањање је решењем наредио инспектор рада (члан 99. став 1);

35) ако у року од осам дана од истека рока за отклањање утврђеног недостатка или неправилности, не обавести у писаној или електронској форми, надлежну инспекцију о извршењу наложене обавезе (члан 99. став 2).

Новчаном казном од 400.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је предузетник.

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац физичко лице.

Члан 101.

Новчаном казном од 1.000.000 до 1.500.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством праваног лица:

1) ако општим актом не утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду (члан 14);

2) ако не обавештава запослене и представнике запослених о опасностима и штетностима које могу да доведу до повреда на раду и оштећења здравља који настају увођењем нових технологија и средстава за рад и да у таквим случајевима не донесе одговарајућа упутства за безбедан и здрав рад (члан 15. став 1. тачка 3);

3) ако не ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне средине, односно хемијских, физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и биолошких штетности (члан 15. став 1. тачка 7);

4) ако не обавести све запослене, који јесу или који би могли да буду изложени озбиљној, неизбежној и непосредној опасности, о присутним ризицима и мерама које су предузете или ће бити предузете у циљу заштите и не предузме мере и изда упутства како би омогућио запосленима да у случају озбиљне, неизбежне и непосредне опасности престану да раде и/или одмах напусте радно место и оду на безбедно место (члан 19. ст. 1. и 2);

5) ако одмах, од настанка, усмено и у писаној форми не пријави надлежној инспекцији рада извођење хитних радова на инфраструктурним објектима ради отклањања кварова или изненадног и неконтролисаног догађаја на објекту и ако при извођењу хитних радова и санације не примењује мере у складу са актом о процени ризика (члан 23);

6) ако са другим послодавцем, са којим дели радни простор у обављању послова, пре почетка обављања послова не закључи споразум о

примени прописаних мера за безбедност и здравље на раду запослених и не одреди лице за координацију спровођења заједничких мера којим се обезбеђује безбедност и здравље свих запослених (члан 24);

7) ако не предузме мере да спречи приступ у круг објекта који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, лицима и возилима која немају основа да се налазе у њима (члан 25);

8) ако не утврди поступак и начин за издавање дозволе за рад (члан 27. став 2);

9) ако запосленима изда на употребу опрему за рад и личну заштитну опрему који нису усаглашени са прописаним техничким захтевима или није обезбедио упутство за њихову употребу и одржавање, као и ако није обезбедио упутства за безбедан рад по прописима о безбедности и здрављу на раду за употребу опреме за рад (члан 29);

10) ако запосленима да на коришћење опасне хемијске материје и друге хемијске материје за које је прописана обавеза израде и достављања безбедносног листа, а није учинио доступним безбедносни лист, или ако нису обезбеђене све мере које произлазе из садржаја безбедносног листа, као и додатне мере о условима којима се обезбеђује безбедност и здравље на раду у складу са прописима којима се уређују хемикалије (члан 30);

11) ако не сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака који су утврђени актом о процени ризика, односно ако не утврди рокове за реализацију програма (члан 32);

12) ако запосленог, на начин утврђен овим законом, не упозна о обављању радног процеса на безбедан начин, када радни процес захтева додатну обуку за безбедан и здрав рад (члан 36. став 1);

13) ако у случају тешке повреде на раду, смртне повреде на раду или колективне повреде на раду са тешком или смртном повредом на раду, одмах, а најкасније у року од осам дана од настанка повреде не изврши додатну обуку запослених на том радном месту у организационој јединици где се повреда догодила, са обавезом обавештавања свих запослених (члан 36. став 2);

14) ако запосленој за време трудноће, породилји и запосленој која доји дете, запосленом млађем од 18 година живота, особама са инвалидитетом и запосленом код кога је утврђена професионална болест не обезбеди у писаној форми обавештење о резултатима процене ризика и о мерама којима се ризици отклањају у циљу повећања безбедности и здравља на раду (члан 36. став 3);

15) ако свако лице, које се налази у радној средини о чијем присуству је упознат, не упозори на опасности или штетности по здравље које се јављају у радном процесу, односно на мере безбедности и здравља које мора да примени, као и ако га не усмери на безбедне зоне за кретање (члан 37. став 1);

16) ако видно не обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље на раду (члан 37. став 2);

17) ако не обавести надлежну инспекцију рада кад запослени одбије да ради у случајевима утврђеним чланом 39. став 1. овог закона (члан 39. став 4);

18) ако претходно не упозна правно лице или предузетника које ангажује за обављање послова безбедности и здравља на раду са радним процесом, ризицима у радном процесу и мерама које су примењене за отклањање ризика и не обавести о почетку рада сваке одвојене јединице, о почетку извођења радова на градилишту, односно радилишту и ангажовању сваког новог запосленог (члан 51);

19) ако запосленог који обавља послове на радном месту са повећаним ризиком, за кога се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да не испуњава прописане здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, не премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима (члан 56. став 4);

20) ако запослене не осигура за случај повреда на раду и професионалних болести, ради обезбеђивања накнаде штете (члан 67. став 1).

Новчаном казном од 200.000 до 400.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је предузетник.

Новчаном казном од 30.000 до 150.000 казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Новчаном казном од 30.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац физичко лице.

Члан 102.

Новчаном казном од 300.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

1) ако здравственој установи која обавља делатност медицине рада коју ангажује, не обезбеди услове за самостално и непристрасно обављање послова заштите здравља запослених (члан 17. став 2);

2) ако најмање осам дана пре почетка рада не извести надлежну инспекцију рада о почетку свога рада, раду одвојене јединице или свакој промени технолошког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада (члан 20);

3) ако општим актом из члана 14. овог закона не уреди обавезе и одговорности у вези са свакодневним праћењем и контролом примене мера безбедности и здравља на раду (члан 46. став 2);

4) ако за обављање послова безбедности и здравља на раду ангажује правно лице или предузетника који немају одговарајућу лиценцу (члан 46. став 5);

5) ако запосленима не омогући да бирају свог представника за безбедност и здравље на раду или не именује свог представника (члан 57);

6) ако запосленима, представнику запослених и/или Одбору не омогући да буду консултовани унапред и благовремено у вези свих мера које утичу или могу да утичу на безбедност и здравље запослених, или организовања послова безбедности и здравља на раду и одређивања запослених из члана 15. став 1. тачка 9) овог закона, или доношења аката који се односе на безбедност и здравље на раду, или планирања и организовања обуке из члана 33. овог закона (члан 58. став 1);

7) ако не упозна запослене или представнике запослених и/или Одбор са ризицима на радном месту у радној средини и превентивним мерама за безбедност и здравље на раду и активностима које се односе на технолошки и радни процес код послодавца, или са евиденцијама повреда на раду и професионалним болестима и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду, или са предузетим мерама за спречавање непосредне опасности по живот и здравље (члан 59);

8) ако не води и не чува прописане евиденције (члан 62);

9) ако најкасније у року од пет дана од дана достављања мишљења здравствене установе која је утврдила професионалну болест надлежној инспекцији рада не пријави професионалну болест (члан 64. став 3);

10) ако у случају смртне, тешке или колективне повреде на раду, у циљу обезбеђивања доказа, не заустави рад на радном месту, односно средствима за рад на којима су се оне догодиле (члан 95. став 2).

Новчаном казном од 150.000 динара казниће се за прекршај из става 1. тачка 2. овог члана послодавац који је предузетник.

Новчаном казном од 40.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Новчаном казном од 40.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац физичко лице.

Члан 103.

Новчаном казном од 300.000 динара казниће се за прекршај здравствена установа која обавља делатност медицине рада ако не достави прописани извештај о лекарском прегледу запосленог (члан 54. став 2. тачка 6).

Новчаном казном од 40.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у здравственој установи.

Члан 104.

Новчаном казном од 300.000 динара казниће се за прекршај правно лице:

1) ако најкасније у року до 30 дана од дана извршеног прегледа и провере, односно испитивања не изда стручни налаз о извршеном прегледу и провери опреме за рад и прегледу и испитивању електричних и громобранских инсталација или испитивању услова радне средине (члан 15. став 3);

2) ако обавља послове безбедности и здравља на раду из члана 50. овог закона, а нема одговарајућу лиценцу (члан 72. став 1. тачка 8);

3) ако обавља послове прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских инсталација, испитивања услова радне средине, односно хемијских и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености и испитивања услова радне средине – биолошких штетности, а нема одговарајућу лиценцу (члан 72. став 1. тач. 9, 10. и 11);

Новчаном казном од 150.000 динара казниће се за прекршај из става 1. тачка 2. овог члана послодавац који је предузетник.

Новчаном казном од 40.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, као и запослени у правном лицу које, без одговарајуће лиценце (члан 72. став 1. тач. 5, 6. и 7), обавља послове одговорног лица за које је прописано поседовање лиценце.

Члан 105.

Новчаном казном од 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице које обавља послове безбедности и здравља на раду из члана 50. овог закона ако Управи не достави кварталне извештаје о обављеним пословима по основу добијене лиценце (члан 84. став 1).

Новчаном казном од 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је предузетник.

Новчаном казном од 20.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу.

Члан 106.

Новчаном казном од 50.000 динара казниће се за прекршај саветник, односно сарадник за безбедност и здравље на раду ако не обавља послове одређене овим законом (члан 50).

Члан 107.

Новчаном казном од 20.000 динара казниће се за прекршај запослени:

1) ако не води рачуна о сопственој безбедности и здрављу на раду, као и безбедности и здрављу других лица на која може да утиче његов рад у складу са обуком за безбедан и здрав рад и упутствима за безбедан и здрав рад добијеним од послодавца, не примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, ненаменски користи средства за рад, хемијске и друге материје, не користи личну заштитну опрему и са њом пажљиво не рукује и уредно је не врати на место које је намењено за њено чување, ако самовољно искључује, мења или уклања безбедносне уређаје на средствима за рад (члан 41);

2) ако, у складу са својим сазнањима, одмах не обавести послодавца, односно непосредног руководиоца о неправилностима, опасностима, штетностима или о другим недостацима у спровођењу мера безбедности и здравља на раду који би на радном месту могли да угрозе његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених и других лица (члан 42. став 1).

XVII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Подзаконски акти

Члан 108.

Подзаконски акти предвиђени овим законом биће донети у року од 18 месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Подзаконски акти који су донети на основу Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 91/15 и 113/17 – др. закон) настављају да се примењују до доношења подзаконских аката из става 1. овог члана, ако нису у супротности са овим законом.

Примена подзаконских прописа

Члан 109.

До доношења прописа о превентивним мерама за безбедност и здравље на раду, ако нису у супротности са овим законом, примењиваће се мере заштите на раду (правила) садржана у следећим прописима:

1) Правилник о посебним мерама заштите на раду на преради неметалних минерала („Службени гласник СРС”, број 2/83);

2) Правилник о посебним мерама заштите на раду у железничком саобраћају („Службени гласник СРС”, број 19/85);

3) Правилник о посебним мерама заштите на раду у црној металургији („Службени гласник СРС”, број 25/87);

4) Правилник о посебним мерама заштите на раду у шумарству („Службени гласник СРС”, број 33/88);

5) Правилник о посебним мерама заштите на раду при механичкој преради и обради дрвета и сличних материјала („Службени гласник СРС”, број 51/88);

6) Правилник о општим мерама заштите на раду од опасног дејства електричне струје у објектима намењеним за рад, радним просторијама и на радилиштима („Службени гласник СРС”, број 21/89);

7) Правилник о заштити на раду при извођењу грађевинских радова („Службени гласник СРС”, број 53/97).

Члан 110.

До доношења прописа о општим и посебним мерама безбедности и здравља на раду, уколико нису у супротности са овим законом, примењиваће се мере заштите на раду (правила), садржана у следећим прописима:

1) Правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при ронилачким радовима („Службени лист ФНРЈ”, број 36/58);

2) Правилник о хигијенско-техничким заштитним мерама при лучко-транспортном раду („Службени лист ФНРЈ”, број 14/64);

3) Правилник о заштити на раду при одржавању моторних возила и превозу моторним возилима („Службени лист СФРЈ”, број 55/65);

4) Правилник о заштити на раду при утовару терета у теретна моторна возила и истовару терета из таквих возила („Службени лист СФРЈ”, број 17/66);

5) Правилник о заштити на раду и о техничким мерама за развијаче ацетилена и ацетиленске станице („Службени лист СФРЈ”, бр. 6/67, 29/67, 27/69, 52/90 и 6/92);

6) Правилник о заштити на раду у пољопривреди („Службени лист СФРЈ”, број 34/68);

7) Правилник о заштити на раду при изради експлозива и барута и манипулисању експлозивима и барутима („Службени лист СФРЈ”, број 55/69 и „Службени гласник РС”, број 109/21);

8) Правилник о посебним мерама и нормативима заштите на раду при преради и обради коже, крзна и отпадака коже („Службени лист СФРЈ”, број 47/70).

Важење положеног стручног испита и издате лиценце

Члан 111.

Стручни испит за обављање послова безбедности и здравља на раду и послова одговорног лица и стручни испит за обављање послова координатора за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта и координатора за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова положен пре ступања закона на снагу, остаје да важи.

Физичко лице које први пут подноси захтев за издавање одговарајуће лиценце у складу са овим законом није дужно да достави доказ о континуираном усавршавању знања, односно други одговарајући доказ.

Лице које је обављало послове безбедности и здравља на раду најмање три године пре ступања на снагу овог закона, а које не испуњава услове утврђене у чл. 48. и 49. овог закона, као и лице које испуни услов из члана 40. став 3. Закона о изменама и допунама Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 91/15), може да настави да обавља те послове уз

добиање одговарајуће лиценце у зависности од делатности у којој је обављао послове безбедности и здравља на раду.

Лице које је обављало послове безбедности и здравља на раду мање од три године пре ступања на снагу овог закона, а које не испуњава услове утврђене у чл. 48. и 49. овог закона, може да настави да обавља те послове до испуњења услова утврђених овим законом, а најдуже пет година, осим лица којем је до испуњења услова за стицање права на старосну пензију према прописима о пензијском и инвалидском осигурању, преостало највише пет година.

Лиценце издате правним лицима и предузетницима за обављање послова у области безбедности и здравља на раду, по одредбама Закона о изменама и допунама Закона о безбедности и здрављу на раду, важе до истека рока на који су издате.

Одговорна лица за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и испитивања услова радне околине којима је лиценца издата пре пет и више година дужни су да захтев за обнављање лиценце у складу са овим законом поднесу без одлагања, а најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона, а одговорна лица за обављање послова прегледа и провере опреме за рад и испитивања услова радне околине код којих од издавања лиценце није протекло пет година дужни су да захтев за обнављање лиценце у складу са овим законом поднесу најкасније 60 дана пре него што се напуни пет година од дана издавања лиценце.

Послодавци су дужни да организују своје пословање у складу са овим законом у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Престанак важења прописа

Члан 112.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 91/15 и 113/17 – др. закон) и одредбе члана 5. и члана 6. став 1. Уредбе о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима („Службени гласник РС”, бр. 14/09, 95/10 и 98/18).

Ступање закона на снагу

Члан 113.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.